

Ceanothus – sortimentsonderzoek en keuringsrapport

Ir. M.E.C.M. Hop

De zuiver blauwe bloemkleur is hét handelsmerk van Ceanothus, een kleur die zeer gewild is. In Nederland is het gewas matig bekend. Op dit moment is de keuze uit cultivars behoorlijk groot, maar de meesten zijn nog niet onder Nederlandse omstandigheden uitgetest. Voor veel rassen is de winterhardheid bij voorbaat al het zwakke punt. Vaak is echter in de praktijk niet de koude maar de natte bodem hier de factor die de plant de das om doet. Met de verwachte opwarming van het klimaat is Ceanothus echter één van de gewassen die in Nederland een groot succes kan worden.

Onderzoek

Van 2003 tot 2007 heeft in sortimentstuin Harry van de Laar in Boskoop een collectie van 40 verschillende *Ceanothus* opgeplant gestaan. Hun groei, bloei, ontwikkeling en gezondheid is in die jaren waargenomen, met financiering van het Productschap Tuinbouw. De keuringscommissie van de KVBC heeft vanaf 2005 de planten regelmatig gekeurd. Er zijn veel gegevens uitgewisseld met onderzoekers van de RHS in Engeland, en van de Oregon State University in de Verenigde Staten, waar men eveneens sortimentsonderzoek aan *Ceanothus* doet. De Engelse opplant is ook bezocht.

Beschrijving

Ceanothus zijn meestal heesters, die onder de juiste groeiomstandigheden soms tot boom kunnen uitgroeien. De habitus varieert van zeer plat tot rechtopgaand. De stengels zijn vertakt, en eindigen bij sommige soorten in takdoorns. Er

komen zowel bladverliezende als wintergroene soorten voor. De bladeren staan afwisselend of kruiswijs ingeplant, en bezitten steunblaadjes die soms dun zijn en afvallen, en soms stevig en blijvend zijn. Het blad is bij de meeste soorten kleiner dan 5 cm en de bladrand is gaaf of getand, soms ingesneden. Er kunnen ook klierharen aanwezig zijn. Aan de bladbasis zijn 1 of 3 hoofdnerfven zichtbaar. De meestal blauwe bloemetjes van ca 0,5 cm groot staan in bij-schermpjes, die verenigd zijn tot een vrij dichte bloeiwijze met de vorm van een pluim of scherm. Witte en roze bloemen komen ook voor. De bloemetjes hebben 5 komvormige kroonblaadjes, 5 kelkblaadjes en 5 meeldraden met opvallende gele helmhokjes. Rondom het vruchtbeginsel zit een nectarschijf, die vaak glinstert van de nectar. Na de bloei groeit een vruchtje uit dat soms opvallend rood gekleurd is. Bij rijping wordt het bruin en valt in drie delen uiteen, die elk één zaad bevatten.

76. *C. 'Skylark'* (syn. '*Victoria*')

Taxonomie

Ceanothus is een geslacht met circa 50 soorten uit de familie *Rhamnaceae*. Het is genoemd naar een onbekende stekelige plant "Keanothos", die Theophrastus in zijn geschriften noemde. Bijna alle soorten *Ceanothus* hebben 24 chromosomen en zijn diploïd (hebben 2 sets chromosomen). Er lijken weinig kruisingsbarrières te zijn. Soortkruisingen leveren meestal vruchtbare hybriden op, en zelfs hybriden tussen soorten uit de twee verschillende subgenera zijn mogelijk. Binnen het geslacht *Ceanothus* worden als subgenera onderscheiden: *Ceanothus* (ook bekend als *Euceanothus* McMinn) en *Cerastes* McMinn. Deze twee subgenera zijn op uiterlijke kenmerken goed te onderscheiden. Het vaststellen van de soorten daaronder is echter niet eenvoudig, zelfs niet met behulp van de moderne moleculaire technieken. *Ceanothus* is evolutionair een oud geslacht, en er heeft veel verschuiving en splitsing van habitats en hybridisatie plaatsgevonden. Hierdoor lijken genetisch nauw verwante soorten soms weinig op elkaar, terwijl gelijkende soorten lang niet altijd nauw verwant zijn. In de taxonomie van *Ceanothus* verandert er dan ook vaak wat; vooral verschuivingen op soortniveau komen nogal eens voor, zoals een oude soort die nu als variëteit van een andere soort wordt gezien. In dit artikel volgen we de taxonomische indeling van het boek "*Ceanothus*" van D. Fross en D. Wilken (2006).

Subgenus *Cerastes*.

Cerastes soorten groeien vaak in de bergen en woestijnachtige gebieden, en zijn goed bestand tegen hitte. Ze zijn te herkennen aan de stijve takken en kruiswijs tegenoverstaande, kleine hulstachtige blaadjes. Het onderste kurkachtige stuk van de steunblaadjes is blijvend. Ze hebben vruchtjes met hoornachtige uitsteeksels. De onderzijde van de bladeren is vaak wit vanwege de dichte beharing die de diep verzonken huidmondjes bedekt. Binnen het subgenus komen veel soorthybriden voor. Het is zelfs de vraag of veel van de soorten binnen subgenus *Cerastes* wel als echte soort moeten worden gezien. Men zou ze ook als locale varianten van een of enkele soorten kunnen beschouwen.

Subgenus *Ceanothus*

Subgenus *Ceanothus* soorten groeien vaak aan de kust in Californië. Het subgenus is te herkennen aan de afwisselende bladstand en de vruchten zonder hoorns. Ze hebben slanke buigzame takken en de bladeren zijn dun, en vaak diep generfd of met een bobbelig oppervlak, en de steunblaadjes vallen af. Het subgenus bevat drie groepen:

- bladverliezende soorten
- wintergroene soorten zonder takdoorns
- wintergroene soorten met takdoorns.

Deze drie groepen worden niet alleen op basis van deze eenvoudig waarneembare kenmerken ingedeeld. Het zijn ook evolutionair gescheiden groepen, die op meer punten verschillen.

Natuurlijke verspreiding en standplaats

Ceanothus groeit in het wild aan de kust en in berggebieden van Noord- en Midden-Amerika, met een concentratie in Californië. Het zijn pionierplanten, die uit zaad of oude stronken opschieten na een bosbrand of na ontbossing. Vooral subgenus *Ceanothus* doet dit. Wanneer de pionierfase van de vegetatie voorbij is, worden ze vaak verdrongen door andere planten. Ze leven dan ook gewoonlijk niet erg lang; enkele tientallen jaren is echt het maximum. Ze beginnen meestal met enkele jaren snelle groei, waarbij ze weinig bloeien. Dan volgen enkele jaren met zeer rijke bloei. Na ongeveer 7 tot 12 jaar beginnen ze onderin sterk te verhouten en wordt de bloei minder rijk. Sommige soorten zoals *C. thyrsiflorus* kunnen in tuinen echter veel ouder worden.

Ceanothus groeit in het wild op locaties met arme, zeer goed drainerende grond, en met vooral in de zomer weinig regenval. Ze leggen zelf stikstof vast met behulp van wortelknolletjes die *Frankia*-bacteriën bevatten. Ze doen dit minder efficiënt dan vlinderbloemige gewassen, maar het stelt ze in staat om ook op arme grond te overleven en het speelt een belangrijke rol in het natuurlijke ecosysteem. Ook zijn er vaak veel mycorrhiza (nuttige schimmels) rond hun wortels te vinden. De planten kunnen op bodems met een brede reeks aan pH-waarden groeien, tussen circa pH 4,5 en 8. Ze groeien ook op bodems die veel ijzer en zware metalen bevatten. Vooral de soorten uit subgenus *Cerastes* komen ook voor op bodems die zeer arm zijn aan organische stof.

Geschiedenis als cultuurplant

In het oorsprongsgebied in Amerika gebruikten de Indianen *Ceanothus* van oudsher als medicinale plant. Bovendien gebruikten ze de bloemetjes om schuimend waswater te maken. In Europa is het een gewas waarvan de populariteit pieken en dalen vertoont. Aan het begin van de twintigste eeuw bestonden er tientallen cultivars van de bladverliezende hybriden *C. ×delilianus* en *C. ×pallidus*, die in Frankrijk, België en Zuid-Engeland erg populair waren, maar nu groten-deels verdwenen zijn. In Engeland zijn rond het

77. Winterhardheid is zwakke punt van *Ceanothus*

midden van de 19^e eeuw veel bladverliezende soorten geïntroduceerd, en nog steeds treft men regelmatig oude exemplaren aan, die als leiplant tegen een zuidmuur staan. Vanaf het midden van de twintigste eeuw zijn er in Californië selecties uit wilde soorten gemaakt. De beste hiervan bereikten Europa. Ook Engelse kwekers selecteerden en kruisten.

Gebruikswaarde

Ceanothus groeit goed in tuinen, waar meer voedingsstoffen en water beschikbaar zijn dan in de natuurlijke habitat. De snelle groei die dit veroorzaakt maakt de planten echter wel gevoelig voor schimmelziektes, die de wortels aantasten. Op arme gronden worden ziekteverwekkende schimmels beconcurrerd door de mycorrhiza, waardoor de planten veel langer gezond blijven. Door de struiken voldoende ruimte te geven kunnen wordt de kans op ziektes verkleind. Vooral de platte bodembedekkers kunnen daar niet goed tegen. Zoek de droogste, zonnigste en best gedraineerde plaats in de tuin op, en daar zal een *Ceanothus* het het meest naar zijn zin hebben. Een rotstuin, verhoogd bed of zuidhellinkje is heel geschikt. Aan de voet van een solitaire boom, die veel vocht wegzuigt, maar toch licht doorlaat, is ook een goede plaats. *Ceanothus* kan

als leiplant tegen een (oost- of zuid-) muur worden gezet. De warmte-uitstraling van een nabije muur of een tegelpad is gunstig voor de plant. Naast dichte verharding is geen goede plaats, omdat regenwater dan naar de plant toeloopt. *Ceanothus* kan uitstekend in tuinen vlak aan de kust gebruikt worden en op plaatsen waar strooizout wordt gebruikt.

Kies voor vochtige standplaatsen liefst één van de bladverliezende soorten of cultivars uit. Planten uit subgenus *Cerastes* kunnen het minst goed tegen een vochtige standplaats. *Ceanothus* hoeft alleen in droge perioden kort na aanplant water te krijgen. Van nature krijgen ze hun water meer uit zomerse mist dan uit vochtige bodem; dit kan nagebootst worden door ze te besproeien in plaats van aan te gieten. Als de planten vastgegroeid zijn kunnen ze zich bij droogte en hitte prima redden zonder extra watergift. Rijkelijke bemesting is voor *Ceanothus* eerder een nadeel dan een voordeel. Probeer te voorkomen dat een *Ceanothus* verplant moet worden, want daar kunnen ze niet goed tegen.

Ceanothus kan gesnoeid worden, bladhoudende soorten liefst elk jaar na de winter als de struik weer uitloopt. Neem hierbij vooral twijgen en dood hout weg. Terugknippen van dikke takken kan wel, maar werkt ziektes in de hand. De blad-

78. *C. xdelilianus* 'Gloire de Versailles'

79. *C.* 'Puget Blue'

80. *C. xpallidus* 'Marie Simon'

verliezende soorten kunnen het best voor het uitlopen (in maart) gesnoeid worden.

Op een goede standplaats en met goede snoei kunnen de planten tientallen jaren oud worden, maar meestal zijn ze niet zo langlevend. Vorst of een ziekte wordt veel planten al na enkele jaren fataal. Veel planten overleven vorst wel, maar hun blad raakt zwaar beschadigd en de twijgen vriezen dood. Bij meer dan 12 graden vorst kunnen de planten zelfs tot de grond terugvriezen. Veel soorten uit subgenus *Ceanothus* overleven dit wel, en lopen vanuit hun wortelstronk weer uit, maar de sierwaarde wordt vaak zodanig aangetast dat veel tuiniers ze zullen verwijderen. Soorten uit subgenus *Cerastes* lopen na vorstschade niet meer uit vanuit de wortels. Voor de sierwaarde van de wintergroene soorten is het gunstig om ze in de winter beschutting te geven tegen koude wind. Dit voorkomt het bruin worden van de bladrandjes. In Engeland zijn de klimaatsomstandigheden beter geschikt dan in Nederland, en daar treft men wel exemplaren van 5 tot 6 m hoog aan. Dit is erg groot voor een particuliere tuin, maar in Nederland zullen de planten zelden zo groot worden. Na strenge vorst zullen veel planten niet, of veel later dan normaal bloeien. Veel soorten kunnen én op het oude hout, én op het jonge hout bloeien. Wanneer ze normaal gebloeid hebben in het voorjaar is de nabloei vaak schaars, maar wanneer de voorjaarsbloei door vorstschade slecht is geweest, kan juist de nabloei opvallend rijk zijn. *Ceanothus* is aantrekkelijk voor een grote reeks insecten, waaronder vlinders, bijen en vliegen.

Teelt en vermeerdering

De soorten van *Ceanothus* kunnen door zaaien vermeerderd worden. Dit heeft 30-90 dagen stratificatie bij 1 tot 5 °C nodig. Voor het zaaien moeten de zaden 24 uur geweekt worden in warm water. Hou er rekening mee dat *Ceanothus* soorten gemakkelijk kruisen, en dus niet altijd soortecht zullen zijn. Cultivars worden vermeerderd via zomerstek. Van buitenplanten wordt dit genomen rond juni, na de bloeiperiode, wanneer het stek enigszins verhout is. Er kan groeistof (ca 0,8% IBZ) gebruikt worden, maar dat is niet altijd nodig. Het stekmedium bestaat uit 2 turf:1 zand. Het helpt rotting voorkomen als het stekmedium met zand wordt afgedekt. Een hoge ruimtetemperatuur geeft bladval, maar bodemwarmte is wel gunstig. De stekken kunnen direct in potten worden gestoken, of in stekplaten en direct na beworteling opgepot. Jonge planten moeten vorstvrij overwinteren. Het is belangrijk om de potten nooit te nat te maken.

Matige overhead beregening, waarbij vooral de planten nat worden maar de potgrond niet doorweekt raakt is gunstig. Bij te hoge watergift of bijvoorbeeld een eb-vloedsysteem treedt snel wortelrot op.

Soorten en soorthybriden

Hieronder volgt een lijst met soorten en eventuele ondersoorten en variëteiten van *Ceanothus*. Van de soorten zijn alleen diegene opgenomen die gekweekt worden, of die om andere redenen interessant zijn voor Nederlandse kwekers (bijvoorbeeld vanwege een zeer goede winterhardheid).

De bloeiwijze van *Ceanothus* is vaak compact en samengesteld, en daardoor moeilijk op type thuis te brengen. Daardoor moet de aanduiding van het type als "tuil" of "pluim" eerder als een indicatie van de vorm dan als een precieze taxonomische identificatie worden gelezen.

De winterhardheid en het subgenus waartoe een soort behoort is in de soortbeschrijving opgenomen,

Bij de winterhardheid staan cijfers vermeld. Dit is de USDA-winterhardheidszone, die aangeeft welke gemiddelde minimum wintertemperaturen de planten overleven.

Zone 5: -23 tot -29 °C

Zone 6: -18 tot -23 °C

Zone 7a: -15 tot -18 °C

Zone 7b: -12 tot -15 °C (Oost-Nederland)

Zone 8a: -9 tot -12 °C (Midden-Nederland)

Zone 8b: -7 tot -9 °C (Kustlijn van Nederland)

Zone 9: -1 tot -7 °C

C. americanus L.

New Jersey Tea, Redroot, Wild snowball, Mountain-sweet

GROEIWIJZE: 1-1,2 m hoog en 0,7-1,5 m breed, opgaand, niet wortelend op de knopen; twijgen geelgroen, rolrond, soms iets geribd, behaard, geen doorns.

BLADEREN: bladverliezend; ovaal eivormig, langwerpig hartvormig, 3-10 cm bij 1-6,5 cm; rand fijn getand, geen kliertjes; donkergroen, mat; onder op de nerven behaard; steel 0,5 cm; bladstand afwisselend, afvallende dunne steunblaadjes.

BLOEMEN: roomwit; bloeiwijze vertakte pluim, eindstandig of okselstandig; 3-6-(10) cm lang; bloeit juni-augustus, op eenjarig en oude hout.

VRUCHTEN: paarszwart; rond, 4-5 mm.

WINTERHARDHEID: zone 5b.

Subgenus *Ceanothus*. Komt voor van Zuid-

81. *C. americanus*

Canada tot Noord-Florida. Groeit in bos, struikgewas en op prairies. Komt typisch op na brand. Werd als medicinale thee gebruikt tegen allerlei kwalen, waaronder hoge bloeddruk. Is een van de ouders van *C. ×delilianus*. Witbloeiende, bladverliezende soort, geschikt voor volle zon en halfschaduw. Kan tegen droogte, maar bij voldoende water groeien ze beter. De plant heeft niet veel last van natte Nederlandse zomers. Sierwaarde niet zo hoog. De plant oogt beter als elk voorjaar bij het uitlopen de dode takjes en bloemen van het vorige jaar worden verwijderd.

C. arboreus Greene

(Island mt. lilac, Tree lilac, Feltleaf ceanothus, Catalina ceanothus)

GROEIWIJZE: 3-7-(10) m hoog en 2-4 m breed, opgaand heester of kleine boom met een brede ronde kroon, met bruine behaarde buigzame twijgen.

BLADEREN: bladhoudend; breed eivormig tot elliptisch, 2,5-7,5 cm bij 2-4 cm; top spits tot stomp; voet afgerond, 3-nervig; rand niet omgerold, gezaagd, soms met zwarte klierharen; groen, dof; bovenzijde onbehaard of licht behaard, onder kort, dicht grijswit behaard; blad-

stand afwisselend, afvallende steunblaadjes; steel 8-20 mm.

BLOEMEN: lichtblauw; bloeiwijze okselstandig of eindstandig, pluimvormig; 4,5-15 cm lang; bloeit in vroege lente, met tweede bloei in de herfst; lavendelkleurige knopjes.

VRUCHTEN: 6-8 mm, geen hoorns.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Uit Californië, op droge canyon hellingen. Een van de hoogste soorten. Te gebruiken achterin borders, op patio's, hagen, als leiplant, en in de VS ook in wegbermen. Al lang in cultuur in VS en Europa. De soort wordt niet veel meer gekweekt vanwege de meestal lichtblauwe bloemen. 'Trewithen Blue' is een donkerder selectie. Hybriden van deze soort met *C. thyrsiflorus* var. *griseus* en *C. cyaneus* (zoals 'Ray Hartman') zijn algemener in de teelt vanwege de intenser blauwe bloemen. Groeit liefst in volle zon, kan goed aan de kust.

C. azureus: *C. caeruleus*

C. caeruleus Lag.

(Azure ceanothus, Chaquira)

syn. *C. azureus*

GROEIWIJZE: tot 5 m hoog en 1 m breed; middelgroot, opgaand tot spreidend met flexibele twijgen.

BLADEREN: halfbladhoudend; langwerpig eirond; 3-7 cm bij 1-2 cm; voet 3-nervig; rand gezaagd; donkergroen, met duidelijke nerven; onder roestkleurig behaard; blad lijkt op miniatuur viburnumblad.

BLOEMEN: lichtblauw tot donkerblauw; bloeiwijze 7-15 cm lang; bloeit juli-oktober.

WINTERHARDHEID: zone 9.

Subgenus *Ceanothus*. Komt voor in de Sonora Mountains in Mexico tot Panama. Een van de ouders van *C. ×delilianus* (andere zijn *C. americanus* en *C. herbaceus*).

C. cordulatus Kellogg.

(Mountain Whitethorn, Snowbush)

GROEIWIJZE: 1-2 m hoog en 4-5 m breed; breed opgaand of spreidend, met stijve, grijswitte takken.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal; 1,5-2 cm; voet 3-nervig; blauwgroen.

BLOEMEN: roomwit; bloeiwijze 2,5 cm lang; bloeit eind voorjaar.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Ceanothus*. Algemeen in bergachtige streken in Californië. Wordt in de VS wel gebruikt langs wegbermen en golfterreinen. In Europa niet in cultuur.

***C. cuneatus* (Hook.) Nutt.**

(Narrowleaf buckbrush, Wedgeleaf buckbrush, Greasewood)

GROEIWIJZE: 1-4 m hoog; heester of kleine boom, breder dan hoog, zijtakjes zijn stijf, bijna als takdoorns, vaak in rechte hoek afstaand van hoofdtak; twijgen grijs tot roodbruin, vaak grijs behaard. Er komen van deze soort ook platte vormen voor tot 1,2 m hoog, die soms vastwortelen op de knopen.

BLADEREN: bladhoudend; (smal) omgekeerd eivormig, langwerpig; 0,5-2 cm bij 0,2-1,6 cm; top stomp; voet wigvormig, 1 nerf; rand gaaf-randig, soms met 2 scherpe tanden bij de top; donkergroen, zilvergrijs, glad, matglanzend; bovenzijde onbehaard, onder op de nerven; nerven niet diep ingedrukt, leerachtig, niet hulst-achtig; meestal in kleine groepjes die kruiswijs tegenoverstaand aan de stengels staan, blijvende steunblaadjes; bladsteel 2-3 mm. Onderzijde tussen de nerven in grijswit gekleurd.

BLOEMEN: meestal roomwit, soms lavendelkleurig, lichtblauw; bloeiwijze vrij plat en scherm-achtig; 0,8-3,5 cm lang; sterk geurend; individuele bloemetjes groter dan van andere soorten.

VRUCHTEN: rond, 4-6 mm.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Cerastes*. Uit Oregon en vooral Californië. Genoemd naar het wigvormige blad. Van deze soort komen 3 variëteiten voor, die verschillen in bloemkleur, bladdichtheid en blad-vorm. Lijkt gemakkelijk met andere soorten uit het subgenus te hybridiseren (bijv. met *C. gloriosus*). Zeer droogtetolerant, groeit op pH 6-8, wordt vooral als openbaar groen-plant langs wegen en op hellingen gebruikt in de VS. Kan zeer goed tegen droogte, hitte en arme grond. Groeit van nature op steenachtige zeer goed drainerende locaties.

***C. cuneatus* var. *ramulosus* E.L. Greene**

(Sedge-leaf buckbrush)

syn. *C. ramulosus* (Greene) McMinn

Dit is een variëteit van *C. cuneatus* die aan de kust groeit en wat slankere takken heeft. Openbaar-groen plant voor hellingen in VS, voor droge, hete en arme groeiplaatsen. In Europa zelden in cultuur.

***C. cuneatus* var. *rigidus* (Nutt.) Hoover**

(Monterey ceanothus)

syn. *C. rigidus* Nutt

Variëteit van het Monterey-schiereiland in Californië, op zandige hellingen en dalen, in naaldbossen. Sterk vertakte struik, ongeveer twee keer zo breed als hoog, dus platter dan de soort.

Blad relatief klein, tot 1,5 cm. Bloemen meestal diep lilablauw, zeer rijkbloeiend. Wordt soms als heg geknipt. Een van de mooiste soorten uit subgenus *Cerastes*.

***C. cyaneus* Eastw.**

(San Diego mountain lilac; San Diego buckbrush; Lakeside ceanothus)

GROEIWIJZE: 1-5 m hoog, opgaand; open gebouwd; lichtgroene twijgen met klierharen, nogal sprietig.

BLADEREN: bladhoudend; eivormig; 2-5 cm bij 1,7-1,9 cm; top spits tot stomp; voet afgerond, 3-nervig; rand getand met klierharen; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder behaard op de nerven; bladstand afwisselend, niet in clusters

BLOEMEN: blauw; bloeiwijze eindstandig, als een pluim, vertakt; 7,5-10-(30) cm lang; vroege zomer; knopschubben zilverig of roze, bloemsteeltjes ook blauw.

VRUCHTEN: bijna rond, 4 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Groeit op droge hellingen in Californië. Een ouder van 'Cal Poly', 'Gentian Plume', 'La Primavera', 'Sierra Blue' en 'Mountain Haze'. Zeer droogtetolerant, maar kan niet tegen zware grond of natte zomers. Erg snel groeiend. Was in de jaren 30 en 40 in de VS populair, maar werd overtroffen door de moderne grootbloemige hybriden, die compacter en minder sprieterig zijn.

***C. xdelilianus* Spach.**

Halfbladhoudende struik tot 5 m hoog. Bladeren elliptisch; 4-8 cm. Bloemen blauw; bloeiwijze eindstandige pluim. Winterhardheid: zone 7a.

Subgenus *Ceanothus*. Vooral veredeld door kwekerij Lemoine rond het begin van de 20^e eeuw. Hybride van *C. americanus* (wit, bladverliezend) × *C. caeruleus* (blauw, bladhoudend). Bloeit op het eenjarig hout in de vroege zomer tot herfst (vandaar de Nederlandse naam Herfstsering). Houden vaak deels hun blad in milde winters. Verdragen wat meer nattigheid in de zomer dan de bladhoudende soorten. Voorkeur voor volle zon, maar halfschaduw kan. Jaarlijkse snoei in het vroege voorjaar is goed voor vorm en bloeirijkheid. Veel cultivars van deze hybride zijn niet meer in cultuur. In de cultivarlijst aan het eind van dit artikel worden de namen van de verdwenen rassen wel vermeld.

***C. dentatus* Torr. & Gray.**

(Cropleaf ceanothus; Sandscrub)

GROEIWIJZE: 0,5-1,8 m hoog en 1-1,5 m breed;

dicht gebouwd; opgaand of liggend met opstijgende scheuten, niet wortelend op knopen; twijgen donkergrijs, rond, behaard en stijf.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal, elliptisch tot lineair; 0,5-1,5-(2,5) cm bij 0,2-1,3 cm; top afgeknot; voet afgerond, 1-nervig; rand getand met kliertjes, rand sterk teruggedroogd; middengroen, iets glanzend; bovenzijde licht behaard, onderzijde kort wit behaard (tot mat vervilt); leerachtig, geen klierpuntjes op het oppervlak; bladstand afwisselend, dicht bij elkaar in clusters; bladsteel 2 mm.

BLOEMEN: diep blauw; bloeiwijze niet vertakt, lijkt op een tros; 2 cm lang bij 1,5 cm; mei; steel 6 cm

VRUCHTEN: rood; juni; rond, 4 mm, geen hoorns.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: nogal ziektegevoelig.

Subgenus *Ceanothus*. Groei op hellingen en zandvlakten bij de kust van Californië. Kan kruisen met *C. thyrsiflorus*, *C. griseus*, *C. foliosus* en *C. papillosus*. Wordt in Engeland meer gekweekt dan in de VS. Opgaande struik, bloeit tweede helft mei, geen nabloei, wordt na enkele jaren onderin kaal, voor volle zon of lichte schaduw. In de Boskoopse proef op veengrond werd de plant na enige jaren topzwaar en waaide scheef.

C. divergens (J.T. Howell) C. Schmidt
(Rincon ceanothus, Calistoga ceanothus)
syn. *C. divergens* subsp. *confusus* (J.T. Howell) Abrams

GROEIWIJZE: 0,2-1,5 m hoog en 1 m breed; dicht gebouwde platte plant, soms hoger met overhangende takken.

BLADEREN: bladhoudend; omgekeerd eivormig; 2 cm; top stomp; voet wigvormig, 1-nervig; rand scherp getand; groen, grijsgroen; onder grijs behaard; stevig blad, hulstachtig, tegenoverstaand, bijna zittend.

BLOEMEN: blauw tot paarsblauw; bloeiwijze kleine tuitjes met platte bovenkant; bloeit februari-maart.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Cerastes*. Californië, Sonoma County tot Lake County. Werd ook als ondersoort van *C. prostratus* gezien en omvat ook de oude soort *C. confusus*. Zeldzaam in de handel, zelfs in de VS. Voor rotstuinen, mits 's zomers droog gehouden een robuuste plant. *C. divergens* subsp. *confusus* en subsp. *occidentalis* zijn platte matten voor rotstuinen.

C. fendleri Gray.

(Fendler's buckbrush, deer-brier)

GROEIWIJZE: 0,2-2,5 m hoog; heester, plat met

opstijgende twijgen, door de stijve zijtakjes lijkt de plant gedoornd, habitus varieert nogal met de standplaats, meestal open met een platte top.

BLADEREN: bladhoudend; elliptisch; 0,8-2,5 cm; voet 3-nervig; rand glad of fijn gezaagd; lichtgroen, mat; onder grijs behaard; blad nogal verspreid langs de stengels.

BLOEMEN: wit, iets lila; bloeiwijze tuitvormig; 1-2,5 cm lang; bloeit juni-juli.

WINTERHARDHEID: zone 5.

Subgenus *Ceanothus*, soort uit de Rocky Mountains. Soort wordt alleen in de VS gebruikt voor natuurlijke beplantingen.

C. foliosus Parry

(Wavy-leaf buckbrush)

GROEIWIJZE: 0,3-1-(3) m hoog en 2 m breed; kruipend/liggend meestal liggend of breed spreidend, soms opgaand met overhangende takken; twijgen lichtgroen, rolrond en buigzaam, vaak met klierharen.

BLADEREN: bladhoudend, aangenaam geurend; (smal) langwerpige-elliptisch tot omgekeerd eivormig; 0,5-2 cm bij 0,3-1,3 cm; top stomp; voet wigvormig, stomp of afgerond, meestal 1-nervig; rand getand met klierharen; donkergroen, glanzend, wasachtig; boven onbehaard, onder onbehaard, op de nerven behaard of sterk behaard; afwisselend, niet in clusters; dunne, afvallende steunblaadjes; bladsteel 3 mm, blad vlak, golvend of iets gevouwen.

BLOEMEN: lichtblauw tot donkerblauw; bloeiwijze okselstandig, trosachtig, vaak samengestelde tros; 0,5-2,5-(7,5) cm lang; mei; fel gekleurd.

VRUCHTEN: bijna rond, 4 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Heeft drie variëteiten: var. *medius* (La Questa ceanothus) met sterk behaarde bladonderzijde, var. *foliosus* (Wavyleaf ceanothus) platte struik met weinig beharing en kliertandjes aan de bladrand, var. *vineatus* (Vine Hill ceanothus) met breed blad, onderzijde weinig behaard en weinig klierharen aan de rand. Reactie op natigheid en rijke grond varieert sterk binnen de soort – van selecties is de reactie beter voorspelbaar.

C. gloriosus J.T. Howell.

(Point Reyes creeper; Glorymat ceanothus)

GROEIWIJZE: 0,3-0,9-(1,5) m hoog en 1-3-(6) m breed; open gebouwd; jonge scheuten behaard, liggend tot opgaand met overhangende takken, wortelt op de knopen, takkleur groen tot bruin, kort behaard.

BLADEREN: bladhoudend; omgekeerd eirond ovaal rond; 1-2-(5) cm bij 0,8-2,5 cm; top uitge-

schulpt, topstekel naar beneden gebogen; voet wigvormig, stomp, 1-nervig; rand geen kliertjes, scherp gestekeld; donkergroen, glanzend, leerachtig; onder kransjes borstelharen; stijf hultsachtig; bladstand kruisgewijs, niet geclusterd, blijvende steunblaadjes; bladsteel 4 mm. De onderzijde bevat instulpingen, waarvan de ingang wordt afgedekt door kransen witte borstelharen. Dit ziet eruit als kleine witte vlekjes op de onderzijde

BLOEMEN: licht tot middenblauw; bloeiwijze vrij losse tuitjes (lange individuele bloemsteeltjes); 3 cm lang bij 3 cm; mei; bloeit matig tot rijk, vooral onderin de plant (op het oude hout).

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: vrij ziektegevoelig.

Subgenus *Cerastes*, Californische kustplant. Vrij nauw verwant aan *C. cuneatus*. Heeft 3 variëteiten: *exaltatus*, *gloriosus* en *porrectus*. Var. *exaltatus* groeit opgaand, de andere 2 plat. De blaadjes van var. *porrectus* zijn smaller dan van var. *gloriosus*. Bloeit als jonge plant in Nederland schaars en kort. Snelste groeier onder de lage *Ceanothus*, vooral gebruikt in de VS voor grootschalige beplantingen. Kan tegen lichte snoei. Kan tegen vochtige zomers. Heel lichtblauwe bloemen, kortlevend, goed voor aan de kust.

C. gloriosus* var. *exaltatus J.T. Howell
(Navarro ceanothus)

2 m hoog en 4 m breed; hoger en steviger dan anderen van deze soort. Bladeren iets wijder uit elkaar en dikker van structuur dan anderen van deze soort. Winterhardheid: zone 8.

Hoge bodembedekker, kan gesnoeid worden, redelijk tolerant voor zware grond en natte zomers.

C. gloriosus* var. *gloriosus J.T. Howell
(Point Reyes ceanothus)

syn. *C. gloriosus* var. *grandiflorus*

Platgroeierende variëteit met breder blad dan var. *porrectus*. Winterhardheid: zone 8.

C. gloriosus* var. *porrectus J.T. Howell
Mt. Vision ceanothus

Platte plant, 0,3-0,8 m hoog en 2,5 m breed; slanke stengels. Bladeren 1-2 cm, donkergroen; blad dicht op elkaar. Bloeit niet rijk. Winterhardheid: zone 8.

Subgenus *Cerastes*. Kan redelijk tegen zware grond en natte zomers. Bodembedekker. Sinds de jaren 70 in cultuur, waarschijnlijk is er maar één kloon in de handel.

C. griseus: ***C. thyrsoflorus* var. *griseus***

C. griseus var. *horizontalis*: ***C. thyrsoflorus* var. *griseus***

C. hearstiorum Hoover & J.B. Roof
(Hearst's buckbrush)

GROEIWIJZE: 0,15-0,3 m hoog en 1,8-2,5 m breed; kruipend/liggend zeer plat, symmetrisch spreidend (stervorm), sommige bloeistengels opgaand, wortelt niet op de knopen; twijgen lichtgroen, dicht behaard, buigzaam.

BLADEREN: bladhoudend; smal, elliptisch tot langwerpig; 0,8-2,7 cm bij 0,3-1,1 cm; top afgerond, afgeknot, lijkt ingedeukt; voet wigvormig, rond of afgeknot, 1-nervig; rand omgerold, kleine klierharen; donkergroen, bobbelig met klierharen; onder grijs behaard; bladstand afwisselend, in clusters, dunne, afvallende steunblaadjes; bladsteeltjes 1-2 mm, wrattig oppervlak.

BLOEMEN: lichtblauw, middenblauw; bloeiwijze trosachtig, eindstandig of okselstandig; 2,5-5 cm lang; bloeit in voorjaar.

VRUCHTEN: glad, 4 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8b.

Subgenus *Ceanothus*. Groeit op de Hearst Ranch, San Luis Obispo County, Californië. Zeldzame struik in struikgewas aan de Californische kust. De laagste bodembedekker binnen het geslacht, groeit na 5-7 jaar nauwelijks meer, en kan alleen op zeer goed gedraineerde grond. Als bodembedekker fijner van structuur dan de veel gebruikte platte vormen van *C. thyrsoflorus* var. *griseus*.

C. herbaceus Brizickii
(Red root, Inland Jersey tea)
syn. *C. ovatus* Desf.

GROEIWIJZE: 1 m hoog; opgaande heester met meerdere hoofdtakken, jonge twijgen groen, behaard en met klierharen.

BLADEREN: bladverliezend; smal elliptisch, (omg) eivormig; 2-6 cm bij 3 cm; top stomp tot spits; voet wigvormig tot rond; rand fijn gezaagd; donkergroen, glanzend; boven licht behaard, onder schaars behaard; bladstand afwisselend, met afvallende steunblaadjes; steeltjes 7 mm, behaard

BLOEMEN: wit; bloeiwijze eindstandige tuitjes op het jonge hout, 3 cm lang; bloeiwijzesteel 2 cm; bloeit in juni.

VRUCHTEN: rood, zwartpurper; 4-5 mm.

WINTERHARDHEID: zone 5b.

Subgenus *Ceanothus*. Beter bekend onder oude naam *C. ovatus*. Uit het oosten en midden van de

VS, op rotsige vlakten en hellingen. Lijkt op *C. americanus*, maar *ovatus* heeft veel kortere bloeiwijzesteeltjes (2 cm tegen 6 cm van *americanus*) en eerder tuitjes dan een pluim. Wordt weinig gekweekt. *C. herbaceus* wortelt diep. Het is één van de ouders van de hybride *C. pallidus*, de rozebloeiende bladverliezende struiken zoals 'Marie Simon'. De andere ouder was *C. xdelilianus*.

***C. impressus* Trel.**

(Santa Barbara buckbrush)

GROEIWIJZE: 1-1.8 m hoog en 0,5-2-(4,5) m breed, opgaand; dicht gebouwd; opgaand maar iets breder dan hoog, dicht vertakt en bebladerd, niet wortelend op de knopen, bruine, licht met kliertjes behaarde, buigzame twijgen.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal eirond; 0,6-1,2 - (2,5) cm bij 0,4-1,2 cm; top stomp; voet afgerond, 1-nervig; rand getand ingerold, lijkt gekarteld, soms klierhaartjes; donkergroen, bobbelig; boven licht behaard, onder grijs behaard; bladstand afwisselend, dicht op elkaar maar niet geclusterd, met dunne, afvallende steunblaadjes; bladsteel 4 mm

BLOEMEN: lichtblauw tot donkerblauw; bloeiwijze eind- of okselstandig, tuilvormig; 1,3-2,6 cm

82. *C. impressus*

lang; bloeit april-mei, in Nederland later; zeer rijkbloeiend.

VRUCHTEN: rood, zwartpurper; bijna rond, 4 mm, uitstekende richels op de kleppen

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Ceanothus*. Van droge zandvlaktes en hellingen in Nipomo Mesa, San Louis Obispo (Californische kust). Var. *impressus* en var. *nipomensis* worden door sommige auteurs onderscheiden. Lijkt op 'Dark Star' maar de struik is ronder en compacter. In de VS gebruikt als openbaar-groen struik langs straten en als rots-tuinplant. Wordt wel erg breed, kan niet goed tegen snoei. Kan zeer rijk bloeien met relatief kleine bolvormige trosjes. Een van de ouders van 'Dark Star' en 'Julia Phelps'.

***C. incanus* Torr. & Gray**

(Coastal whitethorn)

GROEIWIJZE: 2-3-(4) m hoog; opgaand, niet wortelend op de knopen; twijgen grijs, blauwwit berijpt, rond, met takdoorns van ca. 2 cm.

BLADEREN: bladhoudend; breed elliptisch - eirond; 2-6 cm bij 1,3-2,5 cm; top stomp; voet afgerond, bijna hartvormig, 3-nervig; rand glad, nauwelijks getand; grijsgroen, mat; bovenzijde onbehaard of behaard; onderzijde onbehaard of behaard; bladstand afwisselend, niet geclusterd, dunne afvallende steunblaadjes; bladsteel 4-12 mm.

BLOEMEN: (vaal) wit; bloeiwijze okselstandig, pluimachtig, vrij smal, vertakt; 2,5-7 cm lang; bloeit april-mei; liggen als schuim over de takken.

VRUCHTEN: bijna rond, 5 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Heester van vochtige vlakten en hellingen vlak langs de kust van de noordelijke helft van Californië. Mooie witte takken, wel met doorns. Sterke weezoete bloemgeur. Lijkt op *C. cordulatus*. Groeit te wild voor toepassing in een kleine tuin. Tolereert natte zomers.

***C. integerrimus* W.J. Hooker & G.A.W. Arnott** (Deer brush)

GROEIWIJZE: 1-3,5 m hoog en 1,5-6 m breed; twijgen dun en iets hangend, behaard tot kaal, groen. Habitus varieert binnen de soort.

BLADEREN: halfbladhoudend; lancetvormig tot eivormig; 2,5-4-7,5 cm bij 3 cm; top spits of stomp; voet 3-nervig, stomp; rand vrij glad, soms enkele tanden bij de top; groen, glanzend; boven onbehaard, licht behaard, onder grijs behaard, vooral op de nerven; bladstand afwisselend, vrij dun.

BLOEMEN: wit, soms roze of lichtblauw; bloeiwijze vrij losse pluim van tuitjes op kortloten, samengesteld tot pluimen van wel 25-35 cm; 4-15 cm lang; mei juni.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Ceanothus*, komt voor van Zuid-Californië tot aan Washington, droge hellingen, den-nenbossen in het kustgebergte. *C. integerrimus* var. *macrothyrsus* heeft grotere bloemtrossen met wat helderder kleur. Een nogal wilde struik, hoogstens voor het openbaar groen, lage sier-waarde. Kan goed tegen zomerhitte. Is vroeger in Engeland wel gekweekt, maar tegenwoordig niet meer.

***C. xlobbianus* (Hook.) McMinn.**

syn. *C. dentatus* HORT.

GROEIWIJZE: 1-(2,5) m hoog en 0,8 m breed, opgaand; dicht gebouwd; met groene, zacht behaarde twijgen.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal langwerpig; 2-2,5 cm bij 1 cm; top stomp; voet 3-nervig; rand ingerold getand; donkergroen; onder behaard; leerachtig.

BLOEMEN: donkerblauw; bloeiwijze okselstandig; 2-2,5 cm lang; bloeit mei-juni; bloemsteel-tjes blauw en behaard.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Natuurlijke hybride van *C. dentatus* × *C. thyrsiflorus* var. *griseus*. wordt vaker in Engeland gekweekt (tegen muren) dan in de VS.

***C. maritimus* Hoover**

(Maritime buckbrush)

GROEIWIJZE: 0,3-0,8 m hoog en 2 m breed; platte struik, stevige, sterk vertakte, vrij stijve gladde stengels, wortelend op de knopen.

BLADEREN: bladhoudend; omgekeerd eivormig of langwerpig; 0,8-2 cm bij 0,4-1,2 cm; top ingedeukt; voet wigvormig, 1 nervig; rand getand (2-6 tanden), omgerold; grijs-groen, glanzend; boven glad, onder wit wollig behaard; hulstachtig, kruiswijs tegenoverstaand, bijna zittend, dikke, niet afvallende steunblaadjes; steel 2 mm.

BLOEMEN: blauw, paarsblauw, wit; bloeiwijze okselstandig, tuilvormig; 2 cm lang; bloeit vroege voorjaar.

VRUCHTEN: rond, 6 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Cerastes*, in struikgewas langs de kust van Californië. Groeit langzaam en iets minder breed dan *C. gloriosus*. Relatief langlevend. Bodembedekker en plant voor lage hagen (kan tegen snoei).

***C. megacarpus* Nutt.**

(Big-pod buckbrush)

GROEIWIJZE: 1-4 m hoog, vrij open kroon, smal opgaand of overhangend, dunne twijgen, rond, bruin en glad of fijn behaard als ze jong zijn, oude takken met spleten.

BLADEREN: bladhoudend; omg. eivormig tot elliptisch; 1-2-(3) cm bij 0,6-1,3 cm; top rond, ingedeukt; voet wigvormig, 1 nervig; rand gaaf, iets omgerold; groen; bovenzijde onbehaard, onder fijn en dicht behaard (heel kort); afwisselend, veel parallelle nerven zichtbaar; steel 3 mm, dikke wrattige blijvende steunblaadjes.

BLOEMEN: wit, licht lavendelblauw met een donkerblauw hartje; bloeiwijze kleine tuitjes in de oksels, bevatten weinig bloemetjes; 1,5 cm lang; bloeit maart-mei.

VRUCHTEN: 0,8 - 1,2 cm, rond.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Cerastes*. Californië, groeit op hellingen langs de kust. Varieteiten *insularis* en *megacarpus*. Lijkt op een hoge *C. cuneatus*. Nogal wild voor particuliere tuinen, maar kan tot boompje gesnoeid worden.

***C. xmendocinensis* McMinn**

(Mendocina ceanothus)

GROEIWIJZE: 4 m hoog; takken kaal, kleine tot middelgrote struik, met lange overhangende twijgen.

BLADEREN: bladhoudend; eivormig; 4-6 cm bij 2,5-3 cm; voet 3-nervig; rand vrij glad; donkergroen, glanzend en iets plakkerig.

BLOEMEN: roze, helderblauw tot lila; bloeiwijze ronde pluim, bijna zittend; 5-10 cm lang; bloeit in voorjaar.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. (Natuurlijke) hybride van *C. velutinus* (var. *laevigatus*) en *C. thyrsiflorus*, uit Mendocina County, Californië.

***C. oliganthus* var. *sorediatus* (Hook. & Arn.)**

Hoover

(Jim Brush; Explorer's-bush, Hairy ceanothus)

syn. *C. sorediatus* Hook. & Arn.

GROEIWIJZE: 1-3-(5) m hoog, opgaand; dicht gebouwd; takken grijs-groen tot purper, lang behaard, gedoornd, maakt soms een stam.

BLADEREN: bladhoudend; elliptisch tot eivormig; 2-3 cm; top spits tot stomp; voet 3 nervig, wigvormig tot hartvormig; rand gezaagd met fijne klierharen; donkergroen, glanzend; onder lange platliggende haren, vooral op de nerven; afwisselend, steunblaadjes dun en afvallend; steel 3-8 mm

BLOEMEN: lichtblauw tot paarsblauw; bloeiwijze

kleine dichte pluimen; 4-10 cm lang; bloeit in mei en herfst.

VRUCHTEN: 3-4 mm

WINTERHARDHEID: zone 8

Subgenus *Ceanothus*. Uit de hele kuststreek van Californië, op droge beboste hellingen onder de 1000 m. Dit is de schaars behaarde variëteit van de soort. Alleen deze variëteit is regelmatig in Californische tuinen te vinden. Is een snelle groeier.

C. ovatus: *C. herbaceus*

C. x pallidus Lindl.

Bladverliezende struik. Bloemen roze; bloeit op het jonge hout. Winterhardheid: zone 7a.

Subgenus *Ceanothus*. Kruising van *C. x delilianus* en *C. herbaceus* (voorheen *ovatus* genaamd).

Rassen van deze hybride waren aan het begin van de 20^e eeuw erg populair, samen met de kruisingen van *C. x delilianus*. Van sommige rassen is niet zeker of ze nu tot *C. x delilianus* of tot *C. x pallidus* behoorden. In de cultivarlijst achteraan dit artikel staan ook de namen van de verdwenen rassen. Bekend sinds 1840.

C. papillosus Torr. & Gray

(Wartleaf ceanothus; Benniebush; Tranquillon Mountain ceanothus, Rowe ceanothus)

GROEIWIJZE: 1-2-(4,5) m hoog en 1-2 m breed; varieert van plat tot opgaand met overhangende twijgen, vrij los vertakt; twijgen rolrond, dicht behaard.

BLADEREN: bladhoudend; smal langwerpig; 1,5-5 cm bij 0,3-1,6 cm; top stomp, meestal niet ingedeukt; voet 1-nervig; rand getand met klierharen; donkergroen, wrattig en glanzend; onderzijde spinnewebachtig behaard; blad voelt plakkerig aan door de klierharen op het oppervlak, afwisselend, veernervig, dunne afvallende steunblaadjes

BLOEMEN: lichtblauw, donkerblauw; bloeiwijze eindstandige en okselstandige pluimen; 1-5 cm lang; bloeit in mei; bloeirijkheid varieert, knoppen roze.

VRUCHTEN: 3 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Groeit in bossen en struikgewas, is een variabele soort. Types uit de bossen kunnen waarschijnlijk wat meer vocht verdragen. Is vroeger veel in Engeland gekweekt, maar overtroffen door nieuwere hybriden. De compactere var. *roweanus* werd vaker gekweekt dan de typische soort. Heeft lichte snoei voor mooie vorm nodig.

C. papillosus var. *roweanus* McMinn

(Rowe ceanothus, Mt Tranquillon ceanothus)

Groeit op beboste hellingen tot 1200 m in Californië; ouder van onder andere 'Joyce Coulter' en 'Julia Phelps'. Kan niet goed tegen zware grond en zomerse nattigheid. Is compacter dan de typische soort (tot 1,8 m hoog) en heeft een iets ander verspreidingsgebied. Het blad is iets smaller, met een afgeknotte top. Bloemen diepblauw.

C. parryi Trel.

(Ladybloom; Parry's ceanothus)

GROEIWIJZE: 1-5 m hoog, opgaande tot overhangende takken; twijgen grijs tot roodbruin, flexibel, behaard, kantig.

BLADEREN: bladhoudend; langwerpig, elliptisch; 1,3-5 cm bij 0,6-2 cm; voet 1-nervig of 3-nervig; rand vaak ingerold, fijne klierhaartjes; donkergroen, glanzend; boven iets behaard, onder dicht wit behaard; minder glanzend dan *C. thyrsiflorus*, afwisselend, dunne afvallende steunblaadjes; steel 10 mm, blad lijkt soms 1-nervig door omgerolde randen.

BLOEMEN: lichtblauw, diepblauw; bloeiwijze samengesteld, oksel- of eindstandige pluimen; 5-15 cm lang; bladachtige schutblaadjes onderaan de bloemsteeltjes.

VRUCHTEN: 3-4 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Lijkt op *C. thyrsiflorus*, maar komt uit drogere gebieden wat verder van de kust, op beboste hellingen. Wordt nauwelijks gekweekt, maar wel geprezen om zijn elegante habitus. Selectie op habitus en sprekende bloemkleur is waarschijnlijk nodig. Is moeilijk te stekken.

C. parvifolius (Wats.) Trel.

(Cattlebush)

GROEIWIJZE: 0,5-1,2 m hoog, breed opgaand niet wortelend; twijgen dun en kaal, olijfgroen tot rood.

BLADEREN: halfbladverliezend; langwerpig, elliptisch; 0,6-2,5 cm bij 0,3-1,3 cm; top spits tot stomp; voet 3 nervig, wigvormig; rand gaaf, soms enkele tandjes bij de top, niet ingerold; boven (bijna) onbehaard, onder nauwelijks behaard; bladstand afwisselend, dunne afvallende steunblaadjes; steel 5 mm

BLOEMEN: blauw; bloeiwijze trosachtig; 3-7 cm lang; bloeit juni-juli.

VRUCHTEN: 4-5 mm.

WINTERHARDHEID: zone 6.

Van vochtige beboste hellingen, 1350-2100 m bergen in Utah, Nevada en Colorado. Wordt

nauwelijks gekweekt omdat hij halfbladverliezend is, en doet het buiten de bergen niet goed. Vanwege de winterhardheid misschien interessant als kruisingsouder.

C. prostratus Benth.

(Squaw carpet; Mahala mats)

GROEIWIJZE: 0,15 m hoog en 2,5 m breed, kruipend/liggend; jonge twijgen roodachtig, behaard, kan vastwortelen.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal eirond, omg. eirond omg. lancetvormig; 0,6-2,5-3,2 cm bij 0,3-0,7-1,6 cm; top stomp, uitgeschulpt; voet wigvormig 1 nervig; rand scherp getand vooral bij de top, geen kliertjes; donkergroen, mat tot glanzend; bovenzijde onbehaard, onder kransen witte borstelharen; blad tegenoverstaand, stijf als hulst; dikke, blijvende steunblaadjes; onderzijde blad wit gevlekt en ingestulpt onder borstelharen.

BLOEMEN: lichtblauw, wit, lichtpaars; bloeiwijze 12 tot 20 bloemen in een tuitje op een kortlot van 1 cm; 0,7-2-3 cm lang bij 2,5 cm; bloeit april-mei; schaarse bloei verspreid over de plant

VRUCHTEN: rood; 5-6 mm met sierwaarde.

WINTERHARDHEID: zone 7.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: vrij ziektegevoelig.

Subgenus *Cerastes*, uit Californië, Nevada, Oregon, Washington, op vlakten en als ondergroei in naaldbossen 900-2200 m. Heeft in het wild een vrij groot verspreidingsgebied. Wordt gebruikt in de VS als erosiecontrole en in rots-tuinen. Op zeeniveau erg gevoelig voor wortelrot (komt eigenlijk hoog uit de bergen). Heeft het in tuinen zelden naar z'n zin, wat voor grondsoort ook geprobeerd wordt. Alleen voor zonnige standplaatsen.

C. pumilus Greene

(Siskiyou mat, Siskiyou ceanothus)

GROEIWIJZE: 0,2 m hoog, platliggend, soms wortelend op de knopen, harige twijgen.

BLAD: langwerpig; 0,4-1,5 cm; top afgeknot; voet wigvormig; rand schaars getand; dik, leerachtig.

BLOEMEN: lichtblauw, lichtpaars; bloeiwijze tuitvormig met weinig bloemen per tuit; bloeit in late voorjaar.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Cerastes*. Lijkt op *C. cuneatus*, maar langzamer groeiend. Soms als rotstuinplant gekweekt

C. purpureus Jepson

(Holly leaf ceanothus; Napa buckbrush)

GROEIWIJZE: 1-2 m hoog en 1,5-3 m breed; lijkt

op dwerghulst, rond opgaand of breed, niet wortelend op knopen, rode twijgen, soms wit berijpt, grijze bast.

BLADEREN: bladhoudend; breed elliptisch tot rond; 1,3-2,5 cm bij 1-2,2 cm; voet afgerond, 1 nervig; rand scherp getand, golvend; donkergroen, glanzend; onder op nerven en kransen haren rond holtes; hulstachtig, tegenoverstaand, met dikke blijvende steunblaadjes.

BLOEMEN: paars tot blauw; bloeiwijze in dichte brede tuilen; 1,8-2,8 cm lang; bloeit april; zeer rijkbloeiend, knoppen zilverig lila.

VRUCHTEN: 5 mm.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Cerastes*. Uit Californië op droge, rotsige hellingen onder 500 m. Nauw verwant aan *C. jepsonii*, *C. confusus* en *C. divergens*. Voor standplaatsen met droge zomercondities. Wordt zelden gekweekt, omdat hij in tuinen moeilijk groeit en lastig steekt. Wordt vrij snel open en houtig in het hart.

C. purpureus subsp. *divergens* (Parry)

C. Schmidt

(*Callistoga ceanothus*)

syn. *C. divergens* Parry

Californië, Napa Valley. Groeit losser dan de soort. Bloeit vroeger (februari).

C. ramulosus: *C. cuneatus* var. *ramulosus*

C. rigidus: *C. cuneatus* var. *rigidus*

C. sanguineus Pursh.

(Redstem ceanothus; Oregon teatree)

GROEIWIJZE: 1,5-3 m hoog; jonge twijgen kaal en rood aangelopen, takken rolrond, glad en stijf, vrij los vertakt.

BLADEREN: bladverliezend; ovaal tot eivormig; 2,5-11 cm bij 1,7-5,8 cm; top spits tot stomp; voet 1-3 nervig, rond tot hartvormig; rand stomp getand, met klierharen; onder behaard, vooral op de nerven; afwisselend, dunne afvallende steunblaadjes; steel 6-25 mm

BLOEMEN: roomwit; bloeiwijze samengesteld tot een pluim, okselstandig, op kortloten op oude hout; 5-10-(12) cm lang bij 3-8 cm; bloeit mei-juni.

VRUCHTEN: 4 mm.

WINTERHARDHEID: zone 5.

Subgenus *Ceanothus*. In droge bossen lager dan 1200 m, met een groot verspreidingsgebied in noordwest VS tot in Canada. Lijkt op *C. americanus*, maar bloeit op het oude hout. Rode stengels zijn aantrekkelijk in de winter. Wordt alleen gekweekt voor herstel van natuurlijke vegetatie.

ties. Interessant als kruisingsouder vanwege de goede winterhardheid.

***C. spinosus* Nutt.**

(Green-bark ceanothus, Red-heart)

GROEIWIJZE: 2-6 m hoog; struik of boompje, brede, open kroon, takken soms tot takdoorn gevormd.

BLADEREN: bladhoudend tot halfbladhoudend; langwerpig; 1-2,5 cm; rand soms getand; geel-groen; stijf.

BLOEMEN: wit, lichtblauw; bloeiwijze 5-18 cm lang; vroege voorjaar; blaadjes aan de basis van de bloemsteeltjes.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Groeit snel, wordt vaak houtiger en lelijk als oudere plant, maar is een van de weinig soorten die sterke snoei tot bijna bij de grond verdraagt.

***C. thyrsiflorus* Eschsch.**

(Blue blossom; Bluebrush)

GROEIWIJZE: 1,5-4-(6) m hoog en 4 m breed, opgaand, rond of vaasvormig, in het wild ook kleine boom, niet wortelend op de knopen; twijgen groen en kantig, kaal of licht behaard. Grote exemplaren hebben aantrekkelijke stam-

BLADEREN: bladhoudend; eivormig; 1-4-(5) cm bij 0,5-2,5 cm; top spits; voet wigvormig, 3 nervig; rand heel fijn getand met klierhaartjes of glad; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder onbehaard of kort grijs behaard; variabel in grootte en vorm, stand afwisselend, steunblaadjes dun en afvallend; steel 3-15mm

BLOEMEN: licht paarsblauw, blauw, wit; bloeiwijze lijkt samengestelde pluim, eindstandig of okselstandig; 5-10- (15) cm lang; bloeit rijk in mei-juni; hele compacte volle trossen.

WINTERHARDHEID: zone 7b tot 8b.

Subgenus *Ceanothus*. Californie, Zuid-Oregon, in bossen en kloven langs de kust, hybridiseert gemakkelijk. De vroegere soort *C. griseus* (gerolde bladrand, onderzijde kort behaard) wordt nu als variëteit van *C. thyrsiflorus* beschouwd. In Engeland een zeer veel gebruikte soort, meestal langlevend, vrij tolerant voor verschillende grondsoorten en natte zomers, voorkeur voor hogere pH.

C. thyrsiflorus* var. *griseus (Trel. ex B.L. Robins) H. McMinn

(Carmel ceanothus; Carmel buckbrush)

syn. *C. griseus*

GROEIWIJZE: 0,6-2-(4,5) m hoog en 1,5-6 m breed; liggend met soms een opgaande hoofdtak,

83. *C. thyrsiflorus*

niet wortelend op de knopen; twijgen brons, hoekig, buigzaam.

BLADEREN: bladhoudend; eivormig tot rond; 1-5 cm bij 1-2,2 cm; top stomp; voet afgerond, 3-nervig; rand omgerold, getand; donkergroen, diepliggende nerven, glanzend; boven onbehaard, onder dicht kort grijs behaard; afwisselend, niet in clusters, dunne, afvallende steunblaadjes; bladsteel 5-10 mm, nerven diep ingedrukt, blad iets groter en ronder dan anderen van deze soort, leerachtig.

BLOEMEN: lichtblauw, diep indigoblauw of wit; bloeiwijze okselstandig, vertakt; 1,9-5 cm lang; bloeit maart-mei.

VRUCHTEN: bijna rond, 4 mm, jonge vruchten plakkerig, later glanzend.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken. Subgenus *Ceanothus*. Voorheen *C. griseus*. Eén van de ouders van bijvoorbeeld *C. xveitchianus* en van 'Cynthia Postan'. Deze variëteit heeft grijzig behaarde bladeren en omgerolde bladranden, in tegenstelling tot variëteit *thyrsiflorus*. Komt van de kust van Californië, groeit in dennenbossen en struikgewas. Groeit snel, kan goed tegen snoei maar heeft goede drainage nodig; voor volle zon of halfschaduw. De variëteit *griseus* zelf wordt erg groot. De planten zijn gevoelig voor schildluis. Van de platte struiken de opgaande takken wegsnoeien voor behoud van de vorm. De oude variëteit *C. griseus* var. *horizontalis*, een liggende kruiper, wordt taxonomisch niet meer onderscheiden. Deze platte vorm wordt in de VS zeer veel als bodembedekker gebruikt. Het is op dit moment nog niet duidelijk wat de verzamelnaam voor de platte vormen van var. *griseus* zal worden. Mogelijk kan er een cultivargroepsnaam voor alle platte vormen van *C. thyrsiflorus* gedefinieerd worden. Hierbij ligt Repens Groep erg voor de hand. Er zijn verschillende platte vormen van variëteit *griseus* als benaamde cultivars te koop, zoals 'Hurricane Point', 'Kurt Zadnik', 'Santa Ana', 'Silver Surprise' en 'Yankee Point'.

***C. xveitchianus* Hook. (pro sp.)**

(Veitch ceanothus)

GROEIWIJZE: 2-3 m hoog en 2-(3) m breed, opgaand; jonge twijgen kantig en behaard.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal langwerpig, omgekeerd eivormig; 1-2 cm bij 0,5-1 cm; top stomp; voet wigvormig tot stomp, 1-nervig; rand getand met kliertjes; donkergroen, glanzend; bovenzijde onbehaard; onder (nauwelijks zichtbaar) behaard; leerachtig; bladsteel heel kort, veernervig.

84. *C. xveitchianus*

BLOEMEN: licht paarsblauw; bloeiwijze bolle okselstandige pluimpjes, vooral aan het uiteinde van de stengels; 2,5-5 cm lang; bloeit april-juni; kan rijk bloeien, kelktanden donkerder van kleur dan de kelk.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Natuurlijke hybride van *C. thyrsiflorus* var. *griseus* (subgenus *Ceanothus*) en *C. cuneatus* (Subgenus *Cerastes*) uit Californië. Wordt vaak verward met *C. xlobbianus* en *C. dentatus*. (die worden wel als *C. xveitchianus* verkocht). Zeldzame hybride die in Engelse tuinen wel bekend is (vooral groeiend tegen muren). Kan na de bloei licht gesnoeid worden. Viel op het proefveld op vanwege de opgaande habitus en rijke, zeer lichtblauwe bloei.

***C. velutinus* Dougl. ex Hook.**

(Tobacco brush, Snow brush, Cinnamon Brush, Shiny-leaf ceanothus, sticky laurel)

GROEIWIJZE: 0,6-2-(6) m hoog en 1,8 m breed; in VS soms boom, opgaand; twijgen bruin, rolrond, licht behaard.

BLADEREN: bladhoudend; rond tot eivormig; 2-8-(13) cm bij 1,3- 6 cm; top stomp; voet 3-nervig, iets hartvormig; rand fijn gezaagd met klierharen; donkergroen, glanzend; onder fluwelig kort

behaard; afwisselend, dunne afvallende steunblaadjes, blad bij warm weer geurig (balsem- of kaneelachtig).

BLOEMEN: wit, 3-4 mm; bloeit in stijve okselstandige pluimen, op het oude hout; 7-12 cm lang; bloeit juni-juli; vrij rijkbloeiend, bloemknoppen zo dicht op elkaar dat het bloemkooltjes lijken.

WINTERHARDHEID: zone 5.

Subgenus *Ceanothus*, wijd verspreid in de bergen van Noord-Amerika. De variëteit *hookeri* (vroeger: *laevigatus*) heeft lichter groen blad met kale onderkant en kleinere bloeiwijzen in oktober en een boomachtige habitus. Var. *velutinus* heeft een behaarde onderzijde, struikachtige habitus en een groter verspreidingsgebied. De soort heeft verder een sterke geur en heeft een penwortel. Goed droogteresistent, maar niet langlevend (max 15 jr). Het is één van de soorten die voor koele, nattere klimaten vrij geschikt is en een van de meest winterharde.

***C. vestitus* E.L. Greene**

(Cupleaf ceanothus, Mojave ceanothus)

GROEIWIJZE: 0,9-3,5 m hoog; opgaand sterk vertakte stijve stengels, meestal lichtgrijs.

BLADEREN: bladhoudend; 0,8-1,2 cm bij 0,8 -1,2 cm; top afgerond; rand soms getand; grijs-groen; blad dik, tegenoverstaand; goetvormig gevouwen langs de middennerf.

BLOEMEN: wit, lichtblauw; bloeiwijze; 0,8 -1,2 cm lang; bloeit vroege voorjaar.

WINTERHARDHEID: zone 7.

Subgenus *Cerastes*. Uit de woestijnen en berggebieden van het westen van de VS. Kan tot kleine boom opgesnoeid worden. Kan alleen in volle zon en met goede drainage. Deze soort wordt in Europa nog nauwelijks gekweekt, maar kan waardevol zijn vanwege de goede winterhardheid.

Gekeurde en beschreven cultivars

Hierna volgt een lijst met cultivars die in de sortimentsproef hebben gestaan. Van de cultivars die tot een soort behoren is een aantal kenmerken, waaronder de winterhardheid en het subgenus waartoe deze behoort alleen in de soortbeschrijving opgenomen. Deze is te vinden in de lijst van soorten en soorthybriden hiervoor.

Alle cultivaraanduidingen zijn ook alfabetisch in een tabel achteraan dit artikel opgenomen, zodat ze gevonden kunnen worden als de soort waartoe ze behoren niet bekend is.

De sterrenwaardering is binnen het geslacht

Ceanothus gegeven. Hierbij moet bedacht worden dat dit niet de gemakkelijkste tuinplanten zijn en dat zelfs de hoogst gewaardeerde *Ceanothus* een gebruiksaanwijzing hebben. Sommige cultivars hebben geen waardering gekregen, omdat de gekeurde planten nog te jong waren.

Waardering (Valuation)

*** = uitstekend (*excellent*)

** = zeer goed (*very good*)

* = goed (*good*)

s = voor speciale doeleinden
(*for special purposes*)

o = kan vervallen (*can be eliminated*)

s *C. arboreus* 'Trewithen Blue'

(Trewithen Gardens, Cornwall, GB, voor 1967)

GROEIWIJZE: grote heester of kleine boom, 5-(10) m hoog en 6 m breed.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal, eivormig; 6,5-8 cm bij 4 cm; top stomp; rand getand, geen klier-tjes; middengroen, glanzend; boven onbehaard, onder kort wit behaard; steel 1 cm; blad hol gebogen.

BLOEMEN: middenblauw; bloeiwijze okselstandig; 12-15 cm lang; bloeit april-mei en oktober; iets geurend; grotere bloemtros dan de soort.

85. *C. arboreus* 'Trewithen Blue'

Bloeit aan de uiteinden van de takken over 20-50 cm. De kroonblaadjes zijn lichter blauw dan de kelk.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: jonge planten matig ziektegevoelig.

Donkerder blauwe selectie dan de soort. Een van de oudste cultivars van deze soort in Europa. In Engeland wel als haag en lestruik gebruikt. Volwassen planten bloeien rijk en lang, vroeg in het voorjaar. Het wordt een klein, vrij los vertakt (meerstammig) boompje, dat met de grote bloemtrossen lijkt op een blauw bloeiende Sering. Vanwege de aparte habitus en daardoor afwijkende gebruikswaarde heeft de plant een "s" gekregen.

o **C. 'A.T. Johnson'**

(voor 1930)

GROEIWIJZE: 1,5-2 m hoog en 1,5-2,5 m breed, opgaand, snelgroeiend (in 1 jaar wel 1 m!); roodbruine stengels.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal eivormig; 3 cm bij 1,5 cm; top stomp tot spits; voet stomp, 3 nervig; rand getand; donkergroen, matglanzend; boven onbehaard, onder behaard; niet leerachtig, klierpuntjes alleen aan de rand; nerven iets ingedrukt.

BLOEMEN: middenblauw; bloeiwijze vertakt, bloemetjes dicht ingeplant; 5 cm lang; bloeit maart-november; weinig trossen per plant, maar bloeit wel lang. Meestal is de herfstbloei rijker dan de lentebloei, en ook losse bloemen verschijnen verspreid door het jaar.

WINTERHARDHEID: zone 8.

C. thyriflorus gekruist met een onbekende vader. 'Burkwoodii', 'AT Johnson' en 'Autumnal Blue' worden in de handel vaak verwisseld. Kan zeer rijkbloeiend zijn en bloeit lang. Aantrekkelijk voor bijen. Bloemtrossen soms nogal verscholen. Door het invriezen van de scheuten wordt hij uiteindelijk niet erg hoog. Jaarlijkse snoei is goed voor de vorm. In de Boskoopse proef groeide de plant erg stakerig door ziekteschade en vorstschade, en kreeg daarom een 0. RHS Award of Merit 1934. Genoemd naar auteur van tuinboeken Arthur Tysilio Johnson.

o **C. 'Autumnal Blue'**

(Burkwood & Skipwith, Kingston-on-Thames, Engeland, voor 1929)

GROEIWIJZE: 1,5-(2,4) m hoog en 1,8 m breed, opgaand; open gebouwd.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal, eivormig; 3,5-5 cm bij 2,5-3 cm; voet stomp, 3-nervig; rand

getand; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder alleen op de nerven; geen klierpuntjes op het bladoppervlak; bladsteel rood.

BLOEMEN: lichtblauw donkerblauw lavendelblauw, niet dicht ingeplant; 3-7,5 cm lang bij 2 cm; bloeit vooral in augustus-oktober, op 1 jarig hout; bloemsteel 7 cm; knopschubben magenta-roze, meestal herfstbloei met soms lente of zomerbloemen.

VRUCHTEN: donkerrood, later zwart; aantrekkelijk.

WINTERHARDHEID: zone 6.

'Burkwoodii', 'AT Johnson' en 'Autumnal Blue' worden in de handel vaak verwisseld. 'Autumnal Blue' is een hybride van *C. thyriflorus* met *C. ×delilianus*. De 1e bloei (mei-juni) is schaars, de 2e bloei (juli tot eind augustus) rijk. Voor volle zon en goede drainage, kan op klei. Bloei in Boskoop pas na een paar jaar goed, en alleen na zachte winters, vandaar dat hij een 0 kreeg. RHS Award of Merit 1930.

** **C. 'Blue Diamond'**

(geïmporteerd door Wang Plantenvermeerdering, Boskoop)

GROEIWIJZE: 1,8 m hoog en 2 m breed; breed opgaand; dicht gebouwd; korte, dicht bebladerde twijgen.

BLADEREN: smal ovaal, lancetvormig; 3,5 cm bij 1 cm; voet wigvormig, 1-nervig; rand bijna glad; donkergroen, glanzend; bovenzijde onbehaard, wel klierharen op de stekels, onder fluwelig behaard; stekeltjes op oppervlak en aan de rand, diep ingedrukte nerven.

BLOEMEN: bloeiwijze veel aan stengeltop; 1,5 cm lang bij 1,5 cm; blauw; bloeit in mei; vrij veel trossen per plant; bloemsteel 6 cm.

WINTERHARDHEID: zone 7b.

Goed kleurcontrast tussen het heldergroene blad en de diepblauwe bloemen, en heeft relatief veel blad. Bloeit rijk, maar slechts één keer. Groeit en bloeit betrouwbaar onder Nederlandse omstandigheden, vandaar dat hij 2 sterren kreeg. EU kwekersrechtelijk beschermd.

* **C. 'Blue Jeans'**

(Rancho Santa Ana Botanic garden, Claremont, Californië, VS)

GROEIWIJZE: mooi regelmatig, vaasvormig opgaande takken, 2-3 m hoog en 2 m breed; vrij dicht gebouwd; jonge scheut fluwelig wit behaard.

BLAD: ovaal; 1,2 cm bij 0,8 cm; top stekelpuntig, stomp of ingedeukt; voet wigvormig, 1-nervig; rand scherp getand; donkergroen, leerachtig, matglanzend; boven en onder onbehaard; stijf,

86. C. 'Blue Diamond'

87. C. 'Blue Jeans'

onderzijde wit gevlekt, iets goetvormig gevouwen, geen klierharen, topstekel naar beneden gebogen.

BLOEMEN: licht paarsblauw (indigo); bloeiwijze tuitje op kortlot van 1 cm; 1-2 cm lang bij 1,5-2 cm; bloeit in april; bloeiwijze bijna zittend (kortlot). Zeer veel kleine trosjes regelmatig verspreid over alle takken, met name aan de uiteinden. Knopschubben niet opvallend.

WINTERHARDHEID: zone 7b.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: nogal ziektegevoelig, taksterfte.

De moederplant was *C. purpureus*. Middelgroot, de vroegste bloeier in de Boskoopse proef; bloeit vrij kort en slechts één keer per jaar, maar oudere planten bloeien wel erg rijk in licht blauw. De bloei is mooi egaal over de struik verdeeld. Kan beter tegen kleigrond en wat meer water dan andere *Ceanothus*. Moet wel in de volle zon. Snelle groeier. De habitus blijft uit zichzelf goed compact, maar hij kan goed tegen snoei, en kan ook als haag. Zaailing uit 1951, pas in 1979 benaamd door J. Dourley.

o **C. 'Blue Mound'**

(Hillier Nurseries, Ampfield, Romsey, GB, 1960)

GROEIWIJZE: 0,9 -1,5-(2,5) m hoog en 1,8 m breed; breed opgaand; dicht gebouwd; compact, laag, breed vertakt, groene twijgen, heel dicht bebladerd, brede plant met 1 schuin opgaande hoofdtak.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal; 1,5-3 cm bij 1-1,3 cm; top stomp tot vrij spits; voet stomp; rand fijn getand, golvend; donkergroen, glanzend leerachtig; boven onbehaard, onder heel licht behaard; dicht bebladerd.

BLOEMEN: licht tot middenblauw; bloeiwijze okselstandige koepelvormige tuitjes op takjes van 5 cm, soms iets verscholen tussen blad; 1,5-3 cm lang bij 1,5-2 cm; bloeit in mei, vaak 2e bloei; licht geurend. Geen opvallende knopschubben.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken.

Zaailing van *C. thyrsiflorus* var *griseus*, waarschijnlijk gekruist met *C. impressus*. Bloeit vrij laat voor een voorjaarsbloeier, vaak twee keer per jaar. In de Boskoopse proef stond een jonge plant, die nog niet rijk bloeide. Volwassen planten bloeien beter. Ze vallen vooral op door hun zeer dichte vertakking en kleine blaadjes. Een tak met zijtakjes is vaak kegelvormig, net als bij cultivars als 'Dark Star' en 'Puget Blue'. Het blad van 'Blue Mound' is echter lichter groen en

de plantvorm is platter. Omdat jonge planten minder rijk bloeien dan bijvoorbeeld 'Puget Blue' krijgt 'Blue Mound' een "o".

C. 'Blue Sapphire'

(Lyndale Nurseries, Auckland, Nieuw-Zeeland, 1994)

GROEIWIJZE: 0,9 m hoog en 1,5 m breed; purpergrijze twijgen (RHS 187A).

BLADEREN: 1-1,5 cm bij 0,7 cm; voet 3 nervig; rand fijn getand; zeer donkergroen, glanzend, leerachtig; boven en onder onbehaard; purperen ondertonen en nerven; weinig kleurcontrast met bloem.

BLOEMEN: violetblauw; bloeiwijze; 5 cm lang bij 2 cm; half mei; tros op steel van 1 cm, trossen op zijtakjes van de hoofdtak. Zeer donkere bloemtrossen. Rijke bloei.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Donkerbladige mutatie uit *C. 'Blue Cushion'*. Niet te verwarren met *C. xdelilianus* 'Saphir', een oud Frans ras. Heeft breder blad dan 'Blue Cushion'. Donkerbladige sport. In tuinen geen goede plant, wordt binnenin vaak kaal, en overleefde de winter niet in de Boskoopse proef. Zou resistent tegen meeldauw zijn. Omdat de plant zo snel doodging is hij niet gekeurd. EU kwekersrechtelijk beschermd.

o **C. 'Burkwoodii'**

(Burkwood & Skipwith, Kingston-on-Thames, GB, 1929)

GROEIWIJZE: opgaand dicht bebladerd, 1,5-(2,5) m hoog en 1,8 m breed.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal; 1,5-3 cm bij 1-2 cm; top stomp; voet stomp, 3-nervig (moeilijk te zien); rand getand met klierharen; donkergroen, dof, rimpelig; boven onbehaard, onder licht wit behaard.

BLOEMEN: donkerblauw; bloeiwijze niet vertakt, pluimpjes staan op vrij lange stelen; 3-6 cm lang bij 2 cm; eind mei; bloeit juni-oktober; steel bloeiwijze 4 cm, bloeit op 1-jarig hout.

WINTERHARDHEID: zone 8b.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: behoorlijk ziektegevoelig (wortelrot).

Kruising van *Ceanothus dentatus* 'Floribundus' en *C. xdelilianus* 'Indigo'. Was de eerste hybride tussen voorjaars- en herfstbloeierende *C. 'Burkwoodii'*, 'A.T. Johnson' en 'Autumnal Blue' worden in de handel vaak verwisseld. 'A.T. Johnson' bloeit eerder dan de andere twee, en 'Autumnal Blue' heeft groter blad dan 'Burkwoodii'. 'Burkwoodii' bloeit ook donkerder blauw en is minder winterhard dan 'Autumnal Blue'. In de Boskoopse proef zijn

veel 'Burkwoodii' planten doodgegaan door ziekte en hadden de planten in vergelijking met andere rassen veel winterschade, vandaar de "o".

*** C. 'Cascade'**

(R. Jackman, Woking, GB, 1938)

GROEIWIJZE: 2,4 m hoog en 1,2 m breed, opgaand; ronde heester met overhangende twijgen; twijgen aan zonzijde rood. Kan tegen muren wel 8 m hoog klimmen.

BLADEREN: lancetvormig; 2,5-4 cm bij 1-1,5 cm; rand fijn getand met klierharen; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder alleen op de nerven licht behaard; soepel, met klierhaartjes langs de rand en zelden iets op het oppervlak.

BLOEMEN: vrij lichtblauw; bloeiwijze vertakt, een pluim van tuitjes; 4 cm, incl. steel 8 cm lang bij 2-4 cm; bloeit van half mei tot begin juni; rijke bloei met veel kleine trosjes, deels op lange stelen. Knopschubben klein en onopvallend.

VRUCHTEN: juni.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: nogal ziektegevoelig.

Selectie van of hybride met *C. thyrsoflorus*. Er bestaan ook een witbloeiende 'White Cascade' en een donkerblauwe 'Blue Cascade'. 'Cascade' bloeit rijk met lichtblauwe losse pluimen, maar

88. C. 'Cascade'

slechts één keer. Klimt beschut tegen muren wel 8 m hoog. Fijn vertakte luchtige struik, oogt minder massief dan de meeste *Ceanothus* struiken. Hij bloeit pas goed als hij enkele jaren oud is, maar is dan vooral als leiplant zeer aantrekkelijk.

C. 'Concha'

(C. Samms, Bee Line Nursery, Californië 1949)

GROEIWIJZE: 1,2-2-(3) m hoog en 1,2-3 m breed; dicht gebouwd; takken iets overhangend, dicht bebladerd.

BLADEREN: bladhoudend; smal ovaal; 2,5 cm bij 1 cm; top spits; voet stomp; rand gezaagd met klierharen, geen stekels; lichtgroen tot donkergroen, glanzend; boven licht behaard, onder wit fluwelig op en tussen de nerven; blad gewoon tot leerachtig, niet hultstchtig. Nerven diep ingedrukt. (Bladkleur soms wat lichter dan van andere rassen) Klierpuntjes aan en net naast de rand. BLOEMEN: donker blauw, later lichter; bloeiwijze dicht bezet met bloemen, kleine tuitjes op kortlot 3-10 mm; verenigd tot compacte pluimen met ook blaadjes aan de steel; 2,5-4, incl steel 6-12 cm lang bij 2-2,5 cm; bloeit mei-juni; roze/bruinige schutblaadjes tussen de bloemknoppen, bloeit rijk.

WINTERHARDHEID: zone 8.

C. impressus × *C. papillosus* var. *roweanus*. Lijkt wat op 'Blue Diamond' of 'Cynthia Postan', maar is niet identiek. Kan beter tegen klei (iets hogere pH) en wat meer water dan andere *Ceanothus* (zoals 'Dark Star' en 'Julia Phelps'). Is in pot wel gevoelig voor nattigheid. Bloeit zeer rijk, mooi donkerblauw en de bloei is ook op jonge planten al goed. Kan goed aan de kust. Kan tegen vormsnoei. Struiken op beschutte standplaatsen kunnen erg groot worden. Dit is een zeer veel verkocht ras. Omdat in de proef alleen jonge planten stonden is deze cultivar niet gekeurd.

C. cuneatus 'Nipomo Mesa'

Jonge planten slank opgaand en nogal houtig. Bladeren 2 cm bij 0,5 cm, langwerpig. Bloemen heel lichtblauw; bloeiwijze korte tuitjes; 3 cm lang bij 4 cm; april; vrij onaangenaam geurend (als Springbalsemien).

Soms foutief 'Nipomo Mesa' genoemd. De plant in de keuring was nog te jong, en heeft daarom geen waardering gekregen.

*** C. 'Cynthia Postan'**

(Lady C. Postan, Cambridge University Botanic Garden, ca. 1970)

GROEIWIJZE: 1,5-2,4 m hoog en 3 m breed;

89. *C. 'Cynthia Postan'*

breedopgaand; dicht gebouwd; stevige takken.

BLADEREN: smal ovaal, omgekeerd eivormig; 2,5-4 cm bij 1 cm; top spits; voet wigvormig, 1-nervig; rand getand met kliertjes; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder fluwelig wit behaard; vrij lang smal blad, met klierpuntjes langs de rand en op het oppervlak dicht langs de rand. Ingedrukte nerven.

BLOEMEN: blauw; bloeiwijze iets vertakt, in clusters; 2-4 cm lang bij 2 cm; bloeit voor half mei tot begin juni; steel bloemtros 6 cm; rijke bloei. Met roze knopshubben

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken.

Geselecteerd uit de kruising *C. papillosus* var. *roweanus* × *C. thyrsiflorus* var. *griseus* (de oude var. *horizontalis*). Bloeit rijk, maar slechts één keer, in bloei erg aantrekkelijk door de compacte groeiwijze en rijke bloei, kan vrij goed tegen zware grond. Lijkt op 'Concha', maar de bloeiwijzen van 'Cynthia Postan' zijn iets minder compact. Kan goed als losse haag gebruikt worden. Bloeit als jonge plant al goed, maar takelt op den duur af. De plant is als zaad verzameld 1965 in bot tuin Berkeley.

o *C. 'Dark Star'*

(K. Taylor, VS, 1971)

GROEIWIJZE: 1,5-2,4 m hoog en 4 m breed; behaarde stengels. Eerst opgaand en overhangend, later dicht vertakt en bijna rond, dicht veervormig vertakt. De plant wordt onderin kaal op den duur.

BLADEREN: smal ovaal; 1- 1,5 cm bij 0,5 -1 cm; top stomp; voet wigvormig, 1-nervig; rand getand met kliertjes, naar onderen omgerold; donkergroen, glanzend; boven onbehaard, onder wit behaard; geen of erg weinig klierpuntjes op het oppervlak, nerven diep ingedrukt.

BLOEMEN: donker paarsblauw; bloeiwijze tuitjes op kortloten 1-2 cm, verenigd in heel grote eindstandige clusters, incl. steel 2-4 cm; 2,5 cm lang bij 2 cm; bloeit in mei. Door de donkere bloemkleur steken de gele helmhokjes goed af, kan rijk bloeien, opvallende magenta knopshubben.

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: kan op erg droge standplaatsen roetdauw krijgen (daar liever 'Julia Phelps' gebruiken).

Soms *C. impressus* 'Dark Star' genaamd, maar is waarschijnlijk *C. impressus* × *C. papillosus* var. *roweanus*. Iets minder bloeirijk en minder paars dan 'Puget Blue', maar wel tweede bloei in september in tegenstelling tot 'Puget Blue'. Struik iets kleiner dan 'Puget Blue' en bloeit een week eerder, met iets donkerder bloemen. Veel gebruikt in de VS, bloeit rijk; met zeer schaarse 2e bloei in juni. Veel insectenbezoek. Weinig grondsoort- en nattigheid-gevoelig. Wordt nogal groot voor een privétuin en wordt na circa 3 jaar binnenin kaal, om dit te voorkomen is jaarlijkse lichte snoei nuttig. Verdraagt lichte schaduw. Geschikt als losse haag. 'Dark Star' is op zich geen slechte plant, maar hij is overbodig naast de beter verkrijgbare 'Puget Blue', vandaar dat hij een "o" kreeg.

o *C. 'Delight'*

(Burkwood & Skipwith, Kinston-on-Thames, GB, voor 1931)

GROEIWIJZE: 2-4 m hoog en 2-5 m breed; breed en rond opgaand; vrij open gebouwd.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal, eivormig; 2,5-4 cm bij 2-(2,5) cm; voet stomp tot wigvormig; rand gekarteld; donkergroen, glanzend, gerimpeld; onder onbehaard; vlak en niet stijf maar leerachtig.

BLOEMEN: donkerblauw; bloeiwijze eindstandige tros met kleine zijtuiltes op kortloten, steel bloemtros 10-15, bij 2e bloei tot 25 cm; 3 cm

lang bij 2 cm; bloeit half mei tot begin juni, nabloei september-november; knopschubben lichtroze.

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 8a.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken. *C. papillosus* (subgenus *Ceanothus*) × *C. cuneatus* var. *rigidus*. (subgenus *Cerastes*). Hoofdbloei mooi maar vrij kort, nabloei in september-oktober. Kan langs muren en hekken geleid worden. Is tolerant voor vrij veel groeiomstandigheden. Dit is een van de winterhardere bladhoudende rassen. De keuringscommissie was niet erg te spreken over de fletse blauwe bloemkleur en de erg losse habitus, vandaar dat hij een "o" kreeg.

**** *C. xdelilianus* 'Gloire de Versailles'**

(Dauvesse, Frankrijk, voor 1891)

GROEIWIJZE: 2-4 m hoog en 1-2 m breed, opgaand; open gebouwd.

BLADEREN: halfbladhoudend; langwerpig ovaal, eivormig; 4-8 cm bij 2-4,5 cm; rand fijn getand, geen kliertjes; donkergroen; top spits; voet stomp, 3-nervig, matglanzend; bovenzijde licht behaard tot onbehaard, onderzijde zacht behaard; steel 1 cm.

90. *C. xdelilianus* 'Gloire de Versailles'

BLOEMEN: (licht)paarsblauw; bloeiwijze een grote, licht vertakte tros; 10-15 cm lang; bloeit juni-oktober; bloeit vooral op eenjarig hout.

VRUCHTEN: rood; rijkvruchtdragend.

De meest bekende *C. xdelilianus*. Heeft grote pluimen van lichtblauwe bloemetjes, en ook de rode zaaddozen zijn aantrekkelijk. Bloeit door vanaf juni tot de eerste vorst. Sterke groeier en groeit goed in tuinomstandigheden. Rijkbloeiend, geurende bloem. De habitus is wat los, daarom is lichte jaarlijkse snoei aan te raden.

*** *C. xdelilianus* 'Henri Defosse'**

(Frankrijk, voor 1890)

GROEIWIJZE: 0,9-1,50 m hoog en 1-1,8 m breed, opgaand; jonge stengels purperrood.

BLADEREN: halfbladhoudend; langwerpig ovaal, eivormig; 4-8 cm bij 3,5 cm; top stomp tot spits; voet stomp tot licht wigvormig, 3-nervig; rand getand; donkergroen, mat, nerven iets ingedrukt; bovenzijde licht behaard, onder licht behaard; nauwelijks klierpuntjes op blad. Onderzijde middennerf iets rood gekleurd.

BLOEMEN: donkerblauw; bloeiwijze vertakte tros, zijtrossen wat kleiner dan toptros; 10 tot 20 cm lang bij 9 cm; bloeit juni-oktober; licht geurend, bloeit op eenjarig hout.

WINTERHARDHEID: zone 7b.

Ook als Henri Desfossé, Desfosses of Défossé geschreven. Wat de correcte schrijfwijze is, is lastig na te gaan, omdat de winner niet bekend is. De schrijfwijze zonder streepjes en essen is gekozen omdat de plant waarschijnlijk genoemd is naar Henri Defosse, een Franse componist en dirigent uit begin 20e eeuw. Kleiner dan 'Gloire de Versailles' en minder winterhard, donkerder bloemen. De habitus lijkt iets minder los en minder breed. Bloeit vanaf eind juni door tot de eerste vorst, maar minder rijk dan 'Gloire de Versailles'. De ster heeft deze plant vooral te danken aan de mooie bloemkleur.

o *C. 'Eleanor Taylor'*

(K. Taylor, Californië, VS, 1971)

GROEIWIJZE: 4 m hoog en tot 7 m breed; dicht gebouwd; twijgen roodbruin en behaard.

BLADEREN: bladhoudend; breed eivormig ovaal; 2,5 cm bij 2 cm; top stomp; voet stomp; rand getand met kliertjes; donkergroen, glanzend, rimpelig; bovenzijde onbehaard, onder fluwelig behaard; steel 0,5 cm, geen klierharen op het oppervlak.

BLOEMEN: licht tot middenblauw; bloeiwijze steel 4 cm, opvallend kleine bloemtrosjes; 2-5 cm lang bij 2 cm; bloeit mei-september(-november); kan rijk bloeien; de okselstandige

trosjes iets verscholen tussen het blad; knop-schubben roze.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken.

C. impressus × *C. papillosus* var. *roweanus*. Tegelijk gevonden met 'Dark Star', maar lijkt daar niet op. Bloeit niet erg rijk en de bloemen zitten wat verscholen; ook de nabloei (september-okt.) stelt weinig voor. In Wisley een van de snelst groeiende planten op het proefveld, maar deels afgestorven. Groeit voor veel gebruikers te breed uit. Vanwege de te onopvallende bloei kreeg de plant een "o".

o *C. 'Gentian Plume'*

(W. Lammerts, intr. Ken Taylor Nursery, 1974)

GROEIWIJZE: 3,5-(7) m hoog en 3,5-(7) m breed; open gebouwd; schaars vertakt, nogal open, niet mooi vol.

BLADEREN: eivormig; 4-5 cm bij 3 cm; top stomp; voet stomp 3-nervig; rand kleine tandjes; middengroen, glanzend.

BLOEMEN: donker paarsblauw; bloeiwijze tuiltjes, geclusterd tot een aarvorm; 20-25 (tuiltjes 4 bij 2,5) cm lang; bloeit mei en augustus; schaarse bloei.

WINTERHARDHEID: zone 8b.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladval.

Waarschijnlijk is *C. cyaneus* een van de ouders geweest. Zeer groot en een harde groeier, met grote losse bloeiwijzen. Flink snoeien als jonge plant om mooie habitus te krijgen, anders groeit hij te wild. Kan tegen wat zwaardere grond en water in de zomer. Doet het alleen goed in Nederland als kuipplant (mits gesnoeid en beschut overwinterd), vandaar dat de plant een "o" kreeg.

o *C. gloriosus* 'Emily Brown'

(VS, voor 1979)

GROEIWIJZE: 0,5-1,2 m hoog en 2-3,5 m breed; breed spreidend; dicht gebouwd; takkenschuin opgaand tot overhangend, zichtbaar tussen de bladeren door. Regelmatige vertakking.

BLADEREN: bladhoudend; 1,5-2,5 cm bij 1 cm; top stomp of ingedeukt; voet 1-nervig; rand scharp getand; groen; bovenzijde onbehaard, onder wit; hultachtig

BLOEMEN: donker violetblauw; bloeiwijze losse tuiltjes, op kortloten, vooral aan de uiteinden van de twijgen; 2,5 cm lang; voorjaar; schaarse bloei.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor taksterfte bij nattigheid.

91. *C. 'Italian Skies'*

Selectie uit variëteit *exaltatus*. Een platte struik met klein hulstachtig blad. Alleen voor volle zon. Verdraagt zware grond wat beter dan anderen, wordt mooier als hij niet heel droog staat. Goed op hellingen. Is voor Nederlandse tuinen niet erg geschikt, vandaar de "o".

*** C. 'Italian Skies'**

(E.B. Anderson, GB, 1957)

GROEIWIJZE: 1,5-2,4 m hoog en 3-4 m breed; laag en breed, dichte ronde bos.

BLADEREN: bladhoudend; smal ovaal, omg. eivormig; 1-2-(3) cm bij 0,5-1 cm; top stomp; voet 3-nervig; rand fijn getand; middengroen tot donkergroen, glad, ingedrukte nerven, omgerolde bladrandjes, bovenzijde vrijwel onbehaard, onder wit fluwelig behaard.

BLOEMEN: helderblauw; bloeiwijze dichte clusters van pluimpjes; 2,5-5- (7) cm lang; steel tot 7 cm met enkele blaadjes eraan, een tuil aan de top met zeer kort gesteelde zijtuiltes; bloeit in mei; rijkbloeiend.

WINTERHARDHEID: zone 8.

C. foliosus hybride. Lijkt op 'Southmead', maar de planten groeien harder. Vooral in Europa populair. Brede plant, goed op hellingen en taluds, rijke bloeier. Redelijk tolerant voor tuinomstandigheden. Vanwege de mooie kleur en rijke bloei, ook als jonge plant, kreeg de plant een ster.

o C. 'Julia Phelps'

(Saratoga Hort. Research Foundation, VS, 1951)

GROEIWIJZE: 1-2,4 m hoog en 1,5-3,5 m breed, opgaand; dicht gebouwd; fontein- tot koepelvormige heester, dicht bebladerd, groeiwijze veel opener dan van 'Concha'.

BLADEREN: 1,5-2 cm bij 1 cm; ovaal; rand getand met kliertjes, teruggedroogd; middengroen; oppervlak met klierpuntjes; glanzend, bobbelig; bovenzijde onbehaard; onderzijde dicht wit behaard.

BLOEMEN: donkerblauw (RHS 96B); tuitjes geclusterd aan het eind van de takjes; steel 1 cm; 2,5 cm lang bij 1,5 cm; bloeit tweede helft van mei; bloeit rijk.

VRUCHTEN: donkerrood; juni; rijk vruchtdragend.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor taksterfte.

C. impressus × *C. papillosus*. Een van de populairste *Ceanothus* in Californië. Goed kleurcontrast tussen blad en bloem. Lijkt veel op 'Dark Star', maar bloeit een weekje later en is niet zo langlevend, het blad en de bloemen zijn iets

donkerder van kleur. Bloemen donkerder dan van 'Puget Blue'. In VS veel gebruikt langs wegen. Moet uitstekende drainage en zomerhitte hebben, anders kortlevend. Voor Nederland voegt deze cultivar weinig toe aan een plant als 'Puget Blue', vandaar de 0.

**** C. *xpallidus* 'Marie Simon'**

(Simon-Louis Frères, Frankrijk, vóór 1900)

GROEIWIJZE: 1,5 m hoog en 1,5 m breed, opgaand; jonge stengels purperrood, sterk vertakt.

BLADEREN: bladverliezend; langwerpig ovaal; 5-7 cm bij 2-3,5 cm; top spits; voet wigvormig, 3-nervig; rand getand, geen kliertjes; middengroen, mat; boven licht behaard, onder licht behaard; steel tot 1 cm.

BLOEMEN: lichtroze; bloeiwijze vertakte tros tot 15 cm; 12,5 cm lang; bloeit juni-oktober, op het jonge hout.

WINTERHARDHEID: zone 7a.

De beste roze van deze hybride, en een van de weinige die nog algemeen te koop is. Een enigszins losse struik, die na enkele jaren wat breder wordt dan hoog. In de Boskoopse proef had de plant in één jaar last van afsterven in de zomer, maar groeide daar wel overheen. Een van de

92. *C. xpallidus* 'Marie Simon'

meest betrouwbare *Ceanothus* voor Nederlandse tuinen, met een bijzondere bloemkleur, vandaar de twee sterren.

o **C. 'Percy Picton'**

(Percy Picton, GB)

GROEIWIJZE: 1-3 m hoog en 3-4,5 m breed; dicht gebouwd, overhangende takken.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal; 1-1,5 cm bij 0,5-0,8 cm; top stomp; voet stomp; rand getand met kliertjes; middengroen, glanzend, bobbelig; bovenzijde met klierharen; onder matig wit behaard; klein, hele oppervlak bedekt met bobbel en klierpuntjes

BLOEMEN: donkerblauw, later lichtblauw; bloeiwijze vertakt, met steel 6 bij 2 cm; zonder steel 2 cm lang bij 1,5 cm; bloeit mei-juni & september-oktober (november); heel veel hele kleine tuitjes op steeltjes van 1-2 cm, bloemknop magenta.

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Waarschijnlijk hybride van *C. impressus* en *C. papillosus* (dezelfde kruising als bijv. 'Puget Blue'). Lijkt ook op 'Puget Blue', maar 'Percy Picton' is vorstgevoeliger, maakt een kleinere, iets onregelmatiger struik, bloemen steken meer boven het blad uit dan bij 'Puget Blue'. Bloeit rijk in mei-juni, schaarse nabloei eind aug-september, snel groeiend en dicht. Alleen in Europa te koop. In Boskoop overleefde 'Percy Picton' de milde maar natte winter van 2006-2007 niet, terwijl vergelijkbare rassen als 'Dark Star', 'Puget Blue' en 'Julia Phelps' het wel overleefden, vandaar dat hij een "o" kreeg.

** **C. 'Puget Blue'**

(University of Washington, VS, vóór 1945)

syn. *C. impressus* 'Puget Blue'

GROEIWIJZE: 1,5-3(4) m hoog en 2,5-5 m breed, opgaand; dicht gebouwd; behaarde stengels, overhangend. Zeer regelmatige vertakking van de twijgen. Grote struiken kunnen openvallen.

BLADEREN: bladhoudend; smal ovaal langwerpig; 1,5-2 cm bij 0,5-1 cm; rand getand met fijne stekeltjes; donkergroen, glanzend, bobbelig, met klierpuntjes; bovenzijde behaard; onderzijde dicht wit behaard.

BLOEMEN: donker paarsblauw; bloeiwijze smalle vertakte trosjes; 2-5 cm lang, bloei op de bovenste 30 cm van de tak; bloeit voor half mei, soms juni-september; erg veel kleine trosjes. In kleur vergelijkbaar met 'Dark Star', maar in bloeitijd iets later, en niet altijd nabloei. Knopschubben roze.

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 7.

93. **C. 'Puget Blue'**

ZIEKTEGEVOELIHEID: matig ziektegevoelig.

Lijkt op *C. impressus*, maar de bladeren zijn smaller, waarschijnlijk door kruising met *C. papillosus*. 'Puget Blue' bloeit rijker en één week later dan 'Dark Star', maar heeft minder nabloei. Veel insectenbezoek. Bloeit vooral in mei, met zeer schaarse nabloei in juni, soms schaarse nabloei in september. Stelt weinig eisen aan grondsoort, kan op klei. Kleiner dan *C. impressus*, maar groeit wel hard op rijke grond. Wordt na circa 3 jaar binnenin kaal, wat door snoei voorkomen kan worden. Internationaal wel bekend als langlevend. Een van de beste kleinbladige *Ceanothus* voor Nederland, vandaar dat hij 2 sterren kreeg.

*** **C. 'Skylark'**

(benaamd door M.N. Smith 1979)

syn. *C. 'Victoria'*

GROEIWIJZE: 0,90-1,8(3) m hoog en 2-2,4 m breed; breed opgaand; dicht gebouwd; zeer compact, koepelvormig, blaadjes staan schuin omhoog.

BLADEREN: bladhoudend; eivormig tot ovaal; 2-3-5 cm bij 2,5 cm; top stomp; voet wigvormig tot stomp, 3-nervig; rand getand met kliertjes; middengroen, leerachtig, glanzend, ingedrukte nerven; boven- en onderzijde onbehaard; iets

94. *C. 'Skylark'* (syn. 'Victoria')

gekruld; steel 0,7 cm, geen klierpuntjes op oppervlak, 3 parallelle hoofdnerfen

BLOEMEN: (donker)blauw; bloeiwijze in pluim 10-20 cm; 6-9 cm lang bij 2,5 cm; bloeit juni-augustus (relatief laat), nabloei september-oktober; rijkbloeiend, bloeit op het oude hout. Uitgebloeide bloemen blijven lang zitten.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: weinig ziektegevoelig, kan taksterfte vertonen, maar kan relatief goed tegen natte zomers.

Identiek aan 'Victoria', maar 'Skylark' is de oudste naam. Is in Nederland meestal als 'Victoria' in de handel. Lijkt op een opgaande vorm van *C. thyrsiflorus* var. *griseus*, maar is kleiner. Mogelijk *C. thyrsiflorus* × *C. velutinus*. Kan wat beter tegen vochtige zomers dan andere rassen en houdt het ook in Nederland vaak jarenlang vol. Nabloei indien de herfst mild is. Geschikt voor kleine tuinen. 'Skylark' is in Nederland een van de laatste voorjaarsbloeiërs onder de *Ceanothus*. Valt erg op door de lange, rijke bloei in combinatie met de intense bloemkleur, en het contrast tussen de bloem- en bladkleur is aantrekkelijk. Dit is de betrouwbaarste en een van de mooiste *Ceanothus* voor Nederlandse omstandigheden, vandaar dat hij als enige 3 sterren kreeg.

o *C. 'Southmead'*

(Capt. C.K. Mooney, voor 1964)

syn. *C. xlobbianus* 'Southmead'

GROEIWIJZE: 1,5-(3) m hoog en 1,8 m breed, opgaand; dicht gebouwd; rond, middelgroot met dichte vertakking.

BLADEREN: bladhoudend; smal ovaal langwerpig; 0,5-2-(3) cm bij 0,3-0,8 cm; top stomp; voet 3-nervig; rand (niet scherp) getand; donkergroen, vrij glad, glanzend, iets bobbelig; bovenzijde onbehaard; onderzijde vrijwel onbehaard. Heeft kliertandjes langs de bladrand

BLOEMEN: diepblauw; bloeiwijze pluimachtig; 4, met steel 6 cm lang bij 2,5 cm; bloeit april-juni

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken.

Waarschijnlijk een hybride van *C. thyrsiflorus* var. *griseus* en *C. dentatus* (= *C. xlobbianus*) iets kleinere struik dan 'Italian Skies'. Vooral bekend in Europa. Was in de Boskoopse proef nogal een losse en open plant, maar hij kan wel mooi dicht groeien en heeft een mooie bloemkleur. Hij kreeg een "o" omdat hij door andere cultivars, zoals 'Italian Skies' is overtroffen.

C. thyrsiflorus 'Millerton Point'

(M.G. Smith, Saratoga horticultural foundation, VS, voor 1979)

GROEIWIJZE: 3- 3,5 m hoog en 3,5-4,5 m breed; breed opgaand, later boomachtig met een ronde kroon.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal, eivormig; 1,5-6 cm; donkergroen; top spits; voet stomp, 3-nervig; rand fijn geschulpt; boven- en onderzijde onbehaard; niet bobbelig, hoofdnerfen ingedrukt.

BLOEMEN: wit; bloeiwijze samengesteld; (7) 10-12-(15) cm lang; grijswitte bloemknoppen.

WINTERHARDHEID: zone 8b.

Selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*. Een van de weinige witbloeiende rassen, niet algemeen verkrijgbaar. Lijkt redelijk tolerant voor verschillende groeiomstandigheden. Groeit snel en wordt groot. De jonge plant in de Boskoopse proef bloeide nog maar schaars en is daarom niet gekeurd, maar volwassen exemplaren kunnen zeer rijk bloeien. Het is nog even de vraag of de planten onder Nederlandse omstandigheden net zo groot worden en rijk bloeien als ze in Engeland doen.

* *C. thyrsiflorus* 'Persshore Zanzibar' (ZANZIBAR)

(B. Hares, Persshore College, Persshore, GB, intro 1997)

95. *C. thyrsoflorus* 'Persshore Zanzibar' (ZANZIBAR)

GROEIWIJZE: 1-3 m hoog; opgaande heester met losse, overhangende takken.

BLADEREN: 3-(5) cm bij 1,5 cm; eivormig; rand geschulpt; geel, mat; onder- en bovenzijde onbehaard; vrij smalle groene vlek of streep in het midden van het blad die de middennerf volgt, blad niet stijf.

BLOEMEN: middenblauw; bloeiwijze 6-8 cm op steel van 1,5 cm, vrij armbloemig; bloeit eind mei-begin juni, niet rijk.

VRUCHTEN: geen aantrekkelijke vruchtjes.

WINTERHARDHEID: zone 8.

Selectie uit *C. thyrsoflorus* var. *thyrsoflorus*. Het gele blad met de groene middenstreep slaat zelden terug naar groen. De plant bloeit kort en niet erg rijk. Het kleurcontrast tussen blad en bloem is erg opvallend, maar niet naar ieders smaak. Door de compacte habitus is hij ook geschikt voor kleine tuinen. Liet bij vorstschade in de Boskoopse proef veel blad vallen, maar herstelde zich daarna zeer goed. Vanwege de goede bruikbaarheid onder Nederlandse omstandigheden kreeg de plant een ster. Wordt meestal met de merknaam ZANZIBAR aangeduid. Lijkt op 'Borne Again'. 'Perado' (EL DORADO) is een sport van 'Persshore Zanzibar'. EU kwekersrechtelijk beschermd.

** *C. thyrsoflorus* 'Repens'

syn. *C. thyrsoflorus* var. *repens* McMinn

GROEIWIJZE: 0,4-0,6-(1) m hoog en 2-3-(6) m breed; kruipend/liggend liggend, kussenvormig.

BLADEREN: bladhoudend; ovaal eivormig; 2-3-5 cm bij 1-2 cm; top stomp; voet stomp, 3-nervig; rand geschulpt, ingerold, met kliertjes; donkergroen, matglanzend; boven- en onderzijde onbehaard; geen klierpuntjes op oppervlak; leerachtige structuur, maar niet stijf als hulstblad; bladstand afwisselend.

BLOEMEN: blauw; bloeiwijze weinig vertakt, lijkt samengestelde pluim; 2-10 cm lang bij 1,5 cm; bloeit mei-juni; weinig trossen per plant; steel tros 8 cm, erg kleine trosjes.

VRUCHTEN: rood; juni.

WINTERHARDHEID: zone 7b.

Subgenus *Ceanothus*. Uit Centraal Californië, in struikgewas en op rotsen aan de kust groeiend. In tuinen een heel bekende platte vorm, maar taxonomisch wordt de variëteit *repens* niet meer onderscheiden; hij maakt deel uit van *C. thyrsoflorus* var. *thyrsoflorus*. Daaronder vallen echter ook opgaande exemplaren. Voor de boomkwekerij is daarom het onderscheiden van de platte vorm wel nuttig. De oude aanduiding is daarom vervangen door een cultivarnaam, omdat er in Europa maar één kloon in de handel is.

Bij deze cultivar bloeien ook jonge planten al goed. Hij is wel wat ziektegevoelig, en heeft daardoor soms weinig blad. Heeft een nettere groeiwijze en mooiere bloemen dan *C. griseus* var. *horizontalis* (ook een verouderde naam voor de platte planten binnen *C. thyrsoflorus* var. *griseus*). Deze plant doet het opvallend goed in het Nederlandse klimaat en wordt ook wel in het openbaar groen en in bloembakken gebruikt. De keuringscommissie gaf hem daarom 2 sterren.

o *C. thyrsoflorus* 'Silver Surprise'

(A. Brand & Sons, Hatfield, GB, 1994)

GROEIWIJZE: 1,2 m hoog en 1,5 m breed, breder dan hoog.

BLADEREN: bladhoudend; onregelmatig eivormig; 1,5 -2,5 cm bij 2 cm; groen; rand is vlekkelig wit en ondiep getand, glanzend; bovenzijde heel licht behaard; onderzijde wit fluwelig behaard.

BLOEMEN: lichtblauw; bloeiwijze 2-2,5 cm lang; bloeit april-juni.

WINTERHARDHEID: zone 8b.

Bonte sport van 'Yankee Point', in de VS is Silver Surprise merknaam van cultivarnaam 'Brass' en heeft de plant Plant Patent. Heeft Europees kwekersrecht onder de naam 'Silver Surprise'. Slaaf af en toe terug naar groen blad.

96. *C. thyrsoflorus* 'Repens'

Kwam in de proef in Boskoop tot twee keer toe niet de winter door, vandaar de waardering met een "o".

o *C. thyrsoflorus* 'Yankee Point'

(M. van Rensselaer, 1954)

GROEIWIJZE: 0,6-0,9-(1,5) m hoog en 2-4 m breed; platte plant met dichte vertakking, bij oude planten takken iets overhangend. Kan 1,5 m hoog worden als hij over andere planten klimt. BLADEREN: bladhoudend; eirond ovaal; 4-(5) cm bij 3 cm; top stomp; voet stomp, 3-nervig; rand licht geschulpt, geen kliertjes; donkergroen, glanzend; bovenzijde matig aanliggend behaard en onderzijde grijs aanliggend kort behaard en iets blauwig; bladsteel enkele mm.

BLOEMEN: donkerblauw later lichtblauw; bloeiwijze 3 cm lang bij 2,5 cm; bloeit maart-mei; knopschubben wit.

WINTERHARDHEID: zone 8.

ZIEKTEGEVOELIGHEID: gevoelig voor bladvlekken en taksterfte.

Selectie uit *C. thyrsoflorus* var. *griseus* (de oude var. *horizontalis*). Donkerder bladkleur dan andere selecties. Blad iets kleiner dan van de soort. Lijkt op 'Hurricane Point'. Er wordt wel gesuggereerd dat het een kruising zou zijn van

C. thyrsoflorus var. *griseus* en *C. papillosus*, maar het is een selectie uit de var. *griseus*. Hij is geselecteerd als laagste en rijkstbloeiende uit een groep van 4 klonen, met de donkerste bloemen. Het is een lage brede bodembedekkende plant. De plant kan niet tegen snoei van takken van meer dan 1,5 cm dik, maar snoei van te opgaande takken houdt hem wel mooier plat. Kan iets water verdragen in de zomer. Dit is in de VS een veel gekweekt ras, maar er zijn veel niet-soortechte planten in de handel. In de Boskoopse proef werd de sierwaarde van deze plant vrijwel elk jaar aangetast door de uitgebreide winterschade aan het blad. Ook groeide de plant door vorstschade maar langzaam, vandaar dat hij een "o" in de keuring kreeg. Wanneer de plant op een droge plek, bijvoorbeeld voor een zuidmuur wordt gezet kan hij wel mooi bloeien.

o *C. 'Topaze'*

(Lemoine, Nancy, Frankrijk, voor 1890)

GROEIWIJZE: 1-2,4 m hoog en 1 m breed, opgaand, compact, bijna piramidaal.

BLADEREN: halfbladhoudend; langwerpig ovaal eivormig; 4-8 cm bij 4 cm; top spits; voet stomp, 3-nervig; rand fijn getand; donkergroen; boven

onbehaard, onder licht behaard; steel 1,5 cm.

BLOEMEN: licht lilablauw tot blauw; bloeiwijze vertakte tros; bloeit mei-oktober; bloeit op eenjarig hout.

VRUCHTEN: mooie vruchtjes.

WINTERHARDHEID: zone 7b.

Ook als 'Topaz' geschreven, het is een hybride van *C. delilianus* × *pallidus*. Eerste bloei vanaf eind mei tot eind juli, vrij schaars en iets later dan de meeste *C. delilianus* cultivars. Tweede bloei vanaf eind augustus, rijk. Blijft wat kleiner dan 'Gloire de Versailles' (vooral lager) en is minder winterhard. Na een strenge winter loopt de struik meestal wel van onderuit weer uit. Hierdoor blijft de plant in Nederland meestal laag. Heeft groter blad en groeit beter dan 'Indigo'. Na een zachte winter bloeit de plant rijk. Vanwege de matige winterhardheid in vergelijking met de andere bladverliezende cultivars kreeg de plant een "o".

Cultivars uit literatuur

Hieronder volgt een lijst van cultivars uit de literatuur. De gegevens over groei en standplaatsen zijn overgenomen uit diverse bronnen en zijn niet onderzocht.

C. arboreus 'Blue Mist'

Cultivar uit de Chelsea Physic Garden, Londen (GB). Lichtblauwe bloemen zoals de soort. Grootbladig, bladhoudend. Als scherm of solitair te gebruiken.

C. arboreus 'Cliff Schmidt'

(D. Fross van Native Sons Wholesale Nursery, 1983)

Wordt 6 m hoog en 4-5 m breed, opgaand; jonge stengels roze. Bladhoudend; blad 5 cm; rand met kliertjes; donkergroen, glanzend; onder viltig wit. Bloemen middenblauw; bloeiwijze 15 cm lang; bloeit in vroege voorjaar en herfst; kleine roestkleurige knopschubben. Genoemd naar prof. Schmidt, onderzoeker van wilde *Ceanothus*. Breed opgaande selectie van Santa Cruz Island, 3 m hoog in het wild. Donkerder blauwe bloemen dan de soort, relatief langzaamgroeiend en langlevend (20-30 jr).

C. arboreus 'Powder Blue'

(Carol Bornstein, introductie door Santa Barbara Botanic Garden, Californië, VS, 2002)

Bladhoudende struik, 1,8-3 m hoog en 3-5 m breed. Bladeren 5-7,5 cm bij 7,5 cm; donkergroen; relatief groot blad. Bloemen lichtblauw;

bloeiwijze druppelvormig; 10-15 cm lang; bloeit vroeg, ook tweede bloei; trossen hangend.

Verzameld op Santa Cruz Island. Een lage en brede selectie uit de soort, met groot blad.

C. arboreus 'Thundercloud'

Selectie van de Chelsea Physic Garden, Londen (GB). Licht blauwgrijze bloemen in trossen tot 15 cm. Grote boomachtige struik tot 5 m, die snel een afscheiding vormt. Geschikt als leiplant tegen muren.

C. 'Bamico'

H. Colby, Bamico nursery, Pasadena, Californië, VS, na 1960.

Tot 1,20 m hoog en 1,80 m breed; breed spreidend, maar niet plat. Bladhoudend, blad 2,5 cm, glanzend. Bloemen middenblauw tot paarsblauw; bloeiwijze 7,5 cm lang. Winterhardheidszone 8. Hybride afkomstig van vrij bestoven *C. thyrsiflorus* var. *griseus*. Lijkt op 'Yankee Point', maar is minder breed en heeft groter blad. Bloemknoppen donker, zilverig glanzend. Houdt het vaak lang uit in 's zomers natte locaties en op zware grond. Voor kleine tuinen beter dan 'Yankee Point' of 'Hurricane Point'. Goed op hellingen of in droge borders. Verdraagt snoei tot haag.

C. 'Blue Buttons'

(J. Dourley, Rancho Santa Ana Botanical Garden, Claremont, Californië, VS, voor 1975)

Klein boompje, meestal eenstammig, 3-4 m hoog en 3-4 m breed; dicht gebouwd; stijve paarsige takken. Blad afgerond, 0,5-1,5 cm, donkergroen, gerimpeld, bladsteeltjes paarsbruin. Bloemen licht paarsblauw; bloeiwijze kleine knoopjes; vroeg en rijk bloeiend.

Ouders onbekend, mogelijk *C. oliganthus* × *C. spinosus* of *C. impressus*. Solitairplant met kromme stam, halfschaduw of volle zon. Bijzondere plantvorm, maar nog niet algemeen verkrijgbaar.

C. 'Blue Carpet'

Breed spreidend, 0,75 m hoog en 1,5 m breed. Bladeren groen, glanzend. Bloemen blauw, rijkbloeiend.

C. 'Blue Cascade'

(J. Dourley, Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 1979)

Breed spreidende cultivar, 1,8-3 m hoog en 2,4-3,5 m breed. Bladeren 2 cm, smal, gerimpeld, glanzend. Bloemen: middenblauw; bloeiwijze

5 cm lang; roze knopschubben. Winterhardheid: zone 8. Niet identiek aan 'Cascade'! Mogelijk hybride van *C. papillosus* (var. *roweanus*) met *C. thyrsoflorus*. Lijkt op 'Concha'. Wordt vrij groot. Waarschijnlijk alleen in de VS in de handel.

C. 'Blue Cloud'

(L. Edmunds, Danville Californië, VS, 1940)
3-4 m hoog en circa 5 m breed. Blad langwerpig, elliptisch; 1,5-2 cm, glanzend. Bloemen hemelsblauw verbloeiend naar lichter blauw; bloeiwijze 10-17 cm lang. Bloeit zeer rijk. Waarschijnlijk *C. impressus* × *C. spinosus*. Plant wordt onderin kaal. Zelfs in VS niet algemeen verkrijgbaar.

C. 'Blue Cushion'

(L. Edmunds, Danville Californië, VS, 1958)
Tot 1 m hoog en 1,5- 2,4 m breed; breed opgaand. Blad 1,5-3 cm bij 0,5 -1 cm; rand zeer fijn getand; middengroen; oppervlak glad. Bloemen lichtblauw; bloeiwijze pluimpjes in clusters; rijke bloei. Winterhardheidszone 8. Waarschijnlijk *C. dentatus* × *C. thyrsoflorus* var. *thyrsoflorus* (lage vorm). Vrij kleine cultivar. Lijkt op 'Blue Cascade' in habitus, kleur en bloeirijkheid. Voor volle zon en goede drainage.

C. 'Blue Lolita'

(Las Pilitas Nursery, Californië, Santa Margarita, VS)
C. hearstiorum × 'Joyce Coulter'. Bloeit blauw.

C. 'Blue Moon'

0,9 m hoog en 1,8 m breed; overhangende takken. Bladeren groen, glanzend; rand diep getand.

C. 'Burtonensis'

(Santa Barbara Botanic garden 1941, Santa Barbara, VS)
Wordt 1,8-2,4 m hoog en 1,8-2,4-(4) m breed, opgaand en breed overhangend. Bladhoudend; bijna rond, voet 3-nervig, sterk glanzend, gerimpeld, nerven ingedrukt, blad ronder dan van *C. impressus*. Bloemen donkerblauw; bloeiwijze clusters op korte steeltjes; 2-4 cm lang; rijk en vroeg bloeiend. Winterhardheidszone 8. Natuurlijke hybride uit Burton Mesa, Californië, waarschijnlijk tussen *C. impressus* var. *impressus* en *C. thyrsoflorus* var. *thyrsoflorus*. Lijkt op *C. impressus*. Zeldzaam in cultuur. Wordt in Engeland wel langs muren en hekken geleid.

C. 'Cal Poly'

(H. Brown, 1958)
2,4 m hoog en 2,4 m breed. Bladeren 2,5-5 cm, groen, glanzend. Bloemen blauw, op een lange

bloemsteel; bloeiwijze 10-20 cm lang. Een spontane hybride met *C. cyaneus* als moeder. Zeer snelle groeier, heeft vormsnoei nodig. Niet erg tolerant voor verschillende groeiplaatsen, en niet erg winterhard.

C. 'Celestial Blue'

(Bert en Celeste Wilson, Las Pilitas nursery, door Santa Margarita, Californië, VS, ca. 1995)
Wordt 1,8 -2,4 m hoog en 2,4 m breed. Bladhoudend; rand fijn getand, mat, blad vrij klein, donkergroen en bobbelig. Bloemen blauw; bloeiwijze vrij grote goed gevulde pluim van ronde clusters; bloeit van voorjaar tot najaar; roze knopschubben. Winterhardheidszone 8. Niet te verwarren met *C. ×delilianus* 'Bleu Céleste'! Hybride, ouders onbekend, mogelijk was *C. impressus* var. *nipomensis* er één van. Kan als losse haag gebruikt worden.

C. 'Centennial'

(R. Raiche, Sonoma County Californië, VS, 1992)
Tot 0,6 m hoog en 1,5-3 m breed; kruipend of liggend erg plat, lijkt op een *Cotoneaster*. Blad 1 cm bij 0,6 cm; top stomp; glanzend; iets gootvormig gevouwen. Bloemen vrij donker paarsblauw; bloeiwijze een pluimpje van 2 cm lang bij 1,5 cm; bloeit mei-juni. Winterhardheidszone 8. Vrij ziektegevoelig. Natuurlijke hybride van *C. foliosus* × *C. thyrsoflorus* var. *griseus*. Platte plant met donkerblauwe bloemen. Bodembedekker voor kleine tuinen. Kan in lichte schaduw. Zou niet langlevend zijn. Wordt in het hart van de plant wat kaal. Kan rijk bloeien. Kan wat meer hitte verdragen dan de platte vorm *C. griseus* var. *horizontalis* (oude naam).

C. 'Coronado'

(California Flora Nursery, Fulton, Californië, VS, 1991)
Bladeren donkergroen, glanzend, nerven diep ingedrukt; rand opvallend getand. Bloemen diep hemelsblauw; bloeit in voorjaar. Winterhardheid: zone 8.
C. thyrsoflorus var. *griseus* (subgen. *Ceanothus*) × *C. gloriosus* (subgen. *Cerastes*)!. vrij compacte plant, geschikt voor kleine tuinen. Op droge locaties wordt het hart van de plant kaal. Ph. van Soelen vond deze in Sonoma County.

C. 'Cuesta'

(G. Edmondson, US Dept of Agriculture soil conservation service, VS, 1974)
breed spreidende cultivar, 1,2 m hoog en 2,4 m breed; roze twijgen. Bladeren olijfgroen. Tegen-

overstaand. Bloemen heel lichtblauw; laat voorjaar.

Natuurlijke hybride van *C. cuneatus* × *C. prostratus*. Wordt in de VS gebruikt als bodembedekker voor erosiecontrole, is droogteresistent en herten houden er niet van. Geen hoge sierwaarde van de bloei.

***C. cuneatus* 'Mount Madonna'**

Ras van M. Nevin Smith. Tot 2,4 m hoog en 3 m breed, open gebouwd, blaadjes staand dicht tegen de stengel. Bloeit met (bijna) witte kleine ronde trosjes in het vroege voorjaar. Alleen in de VS verkrijgbaar.

***C. cuneatus* 'Rodeo Lagoon'**

(S. Edwards, Regional Parks Botanic Garden, intr. Native sons nursery)

Breed spreidende struik, 0,6 m hoog en 3 m breed; zilverig blauwe stengels (viltig grijs behaard). Blad blauwgroen, olijfgroen. Bloemen wit; met amberkleurige schutblaadjes.

Selectie uit var. *ramulosus*, oorspronkelijk *C. ramulosus* genoemd, een vaak lilakleurige vorm van *C. cuneatus*. Bodembedekker voor goed gedraineerde hellingen, heeft een vrij open groeiwijze (een beetje snoei helpt). Groeit goed op zware grond en de aan de kust.

***C. cuneatus* 'Rodeo Marin'**

(Reg. Parks Botanic Garden Berkeley, Californië, VS 1999)

Tot 0,3-0,6 m hoog en 2-3 m breed. Selectie uit var. *ramulosus*, uit dezelfde populatie als 'Rodeo Lagoon', maar die bloeit wit en deze middenblauw.

***C. cuneatus* 'Snowball'**

Wordt 1,2-2 m hoog en 1,8-3-(5) m breed; dicht gebouwd, koepelvormig; takken grijs, stijf, met veervormig afstaande zijtakken. Blad 0,8-1,3 cm bij 0,6 cm; top uitgeschulpt; voet wigvormig; rand scherp getand; donkergroen, matglanzend, blad stijf en hultstchtig; struik dicht bebladerd. Bloemen wit; bloeiwijze 2 cm lang; zeer vroege voorjaar; bloemen in losse trossen, vooral dicht langs de hoofdtak. Knopjes hebben een beige streepje op de buitenzijde.

Uit centraal Californië, witbloeiende selectie uit variëteit *rigidus*. Voor goed gedraineerde grond; zware grond en natte zomers geven moeilijkheden. Volwassen planten worden erg houtig. De witte bloemen geven inderdaad de indruk van sneeuw of schuim op de struik. Schijnt niet smakelijk te zijn voor herten. Zeer vroege bloeier.

***C. cyaneus* 'YBN Blue'**

(E. Williams, Yerba Buena Nursery Demonstration Garden, Woodside, Californië, VS 1989)

Bladhoudende struik, 3 m hoog en 4-4,5 m breed. Blad ovaal, eivormig; 3,5-5 cm; rand fijn gezaagd; middengroen. Bloemen middenblauw; bloeiwijze samengesteld, 15-25 cm lang. Winterhardheid: zone 8b. Wordt soms foutief als *C. thyrsoflorus* benaamd. Kan tot haag of klein boompje gesnoeid worden. Is slechter winterhard dan andere opgaande rassen.

***C. xdelilianus* 'Basil Fox'**

Wordt 0,9-1,5 m hoog en bloeit lichtblauw.

***C. xdelilianus* 'Charles Détriché'**

(Chenault, Frankrijk, voor 1890)

Ras van. Genoemd naar de eigenaar van Pepinières Charles Détriché. Donker paarsblauwe bloemen.

***C. xdelilianus* 'Comtesse de Paris'**

In de VS nog verkrijgbaar. Sterk groeiend, regelmatig habitus tot 90 cm, bloeit blauw in open clusters tot 12 cm lang.

***C. xdelilianus* 'Fincham'**

Heester van 1 m hoog en 1 m breed met blad van 6 cm lang. Lijkt erg op *C. americanus*, met witte bloemen, maar de bloemknoppen zijn lichtroze. Geen sterke groeier.

***C. xdelilianus* 'Gloire de Plantières'**

Van Simon-Louis Frères, dwergvorm met zeer donkerblauwe bloemen.

***C. xdelilianus* 'Indigo'**

(Chenault, Frankrijk voor 1890)

Halfbladhoudende struik, 1,2 m hoog en 1,2 m breed, smal opgaand. Bloemen donkerblauw; bloeiwijze smalle aar. Is een van de ouders van 'Burkwoodii'. Een van de donkerste blauwe, geen harde groeier. Wordt in Engeland vaak langs muren geleid.

***C. dentatus* 'Floribundus'**

Vroeger var. *floribundus* genaamd, maar die variëteit wordt tegenwoordig niet meer taxonomisch onderscheiden. Blad 1 cm of breder met weinig klierharen, dichtere en talrijkere bloemtrossen dan de soort, op korte stelen.

***C. dentatus* 'Microphyllus'**

Blad smaller dan 6 mm, geen zijnerf te zien en rand ongetand. Lijkt een overgangsvorm naar *C. papillosus*.

C. 'Dignity'

(East Dudley, GB, voor 1976)

Bladhoudende heester, 4 m hoog. Bladeren groen, glanzend. Bloemen helderblauw; voorjaar en herfst. Winterhardheid: zone 8. Lijkt op 'Delight'.

C. 'Ebbets Field'

(R. Keefe, Native Sons Nursery Arroyo Grande, California, VS, 2002)

Compacte heester, 1,2 m hoog en 1,2-1,8 m breed. Bladeren vrij rond, 0,8 cm, donkergroen. Bloemen helderblauw met rozerode knopschubben. Winterhardheidszone 8. Ouders onbekend, maar lijkt op *C. impressus* var. *impressus*. Blad net zo donkergroen als van 'Dark Star'.

C. 'Edinburgh'

(Edinburgh Botanic Garden, Edinburgh, GB, ca 1934)

syn. *C. 'Edinensis'*

Wordt 1,5-3 m hoog en 2-3 m breed, opgaand; dicht gebouwd; met lange twijgen. Bladhoudend; blad smal ovaal, eivormig; 3-7 cm bij 1,5 cm; top spits; voet stomp; rand fijn getand, iets omgerold; donkergroen; ingedrukte nerven. Bloemen paarsblauw; bloeiwijze vrij grote (samengestelde) pluim, pluimpjes op stelen van 6-8 cm; 2 cm lang bij 2 cm; bloeit maart-mei. Winterhardheidszone 8. Gevoelig voor bladvlekken. Hybride van *C. foliosus* var. *medius* met mogelijk *C. thyrsoflorus* var. *griseus*. Ook bekend als 'Edinensis'. Wordt in Engeland vaak langs muren geleid.

C. 'Edward Stevens'

(GB)

Wordt 0,5-2,4 m hoog en 1,5-2,4 m breed; dicht gebouwd; plat, bruine stengels. Blad ovaal - eivormig; 1-2 cm bij 1 cm; top licht spits; rand fijn getand; donkergroen, glanzend, nerven diep ingedrukt. Bloemen vrij lichtblauw; bloeiwijze; 3 cm lang bij 2 cm; bloeit laat voorjaar; knoppen wit. Winterhardheidszone 8. Lijkt op *C. impressus*. Mooi dicht. Wordt weinig meer verkocht in Engeland. Sterkgroeiend, bloemen flets van kleur.

C. 'Ernie Bryant'

(Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 2003)

Bladhoudende cultivar, 1,5 m hoog en 3 m breed; open gebouwd; overhangende takken met lange internodiën. Bladeren ovaal; 2,5-4 cm; voet 3-nervig; rand fijn gezaagd, glanzend. Bloemen donkerblauw; bloeiwijze; 30 cm lang.

Genoemd naar een bestuurslid van de botanische tuin. Alleen in Californië op kleine schaal verspreid.

C. 'Everett's Choice'

(Rancho Santa Ana botanic garden, Claremont, Californië, VS, 1966)

Bladhoudende liggende heester, 0,9 m hoog en 1,8 m breed; open gebouwd; niet erg dicht bebladerd. Meestal zijn veel takken zichtbaar. Bladeren 2,5-4 cm. Bloemen blauw; bloeiwijze 2,5 cm lang.

C. gloriosus × *C. papillosus*. Voor rotstuinen of groeiend over muren. Niet erg aantrekkelijk door de erg open habitus.

C. 'Far Horizons'

(Dara Emery, Santa Barbara Botanic Garden, Santa Barbara, Californië, VS, 1981)

Wordt 1,8 m hoog en 2,4-3 m breed; dicht gebouwd en breed, licht overhangend. Bladhoudend; blad elliptisch; 2,5 cm; groen, wrattig, glanzend, lijkt op *C. impressus*. Bloemen blauw; bloeiwijze klein en vrij plat, op korte steeltjes, iets tussen het blad verscholen; bloeit vroeg (maart). Winterhardheidszone 8b. Vrij bestoven zaailing van *C. impressus* × *C. thyrsoflorus* (= *C. xburtonensis*). Minder populair dan 'Dark Star' of 'Julia Phelps'.

C. 'Filden Park'

Breed spreidende cultivar, 2,4 m hoog en 3 m breed; overhangende takken. Blad eivormig, 3 cm bij 1,5 cm, donkergroen, glanzend; rand gesulpt. Bloemen middenblauw; vrij losse trossen. Verwant aan *C. thyrsoflorus*.

C. foliosus 'Berryhill'

(M. Nevin Smith, Leonard Coates Nurseries, Watsonville Californië, VS, 1978)

Bladhoudende struik, 0,6-0,9 m hoog en 1,8 m breed; slanke stengels. Bladeren glanzend, diep ingedrukte nerven. Bloemen blauw; bloeiwijze kleine ronde trosjes; voorjaar. Leeft vaak maar kort, vooral voor rotstuintjes. Gevonden op Hood Mountain.

C. 'Frosty Blue'

(Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 1974)

Wordt 1,8-2,5-(4) m hoog en 1,8-3-(4) m breed; ronde struik, vaasvormig met iets overhangende twijgen. Bladhoudend; blad vrij rond; 1,25-2 cm; donkergroen, glanzend, diep ingedrukte nerven. Bloemen blauw; bloeiwijze aarvormig; 5 cm lang; bloeit laat voorjaar; witte knop-

schubben. Winterhardheidszone 7b. Mogelijk kruising met *C. impressus* en *C. thyrsoiflorus* var *griseus* erin. Mooi kleurcontrast tussen bloemen en knopschubben. Kan beter tegen kleigrond en wat meer water dan andere *Ceanothus*. Niet op erg hoge pH zetten in verband met chlorose. Lijkt aardig ziekteresistent. Kan als boompje gesnoeid of als leiplant. Voor volle zon.

C. 'Gerda Isenberg'

(Yerba Buena Nursery, Woodside, Californië, VS, ca.1975)

Bladhoudende heester, 2,4 m hoog en 2,4-4 m breed. Bladeren 1,5-2,5 cm; rand fijn gezaagd; ingedrukte nerven. Bloeiwijze 7,5-10 cm lang; bloeit vroege voorjaar. Winterhardheidszone 8. *C. xregius* (= *C. papillosus* × *C. thyrsoiflorus* var *thyrsoiflorus*). Genoemd naar een invloedrijke kweekster. Lijkt op 'Concha'. Kan een boompje met open kruin worden. Rijkbloeiend. Lastig verkrijgbaar. Voor volle zon en goed drainage.

C. gloriosus 'Alba'

VS. Witbloeiende variant van de soort.

C. gloriosus 'Anchor Bay'

(Saratoga Horticultural Foundation, Californië, VS, 1976)

Wordt 0,45-1 m hoog en 1,8-2,5 m breed, kruipend/liggend, dicht vertakt en dicht bebladerd; dikkere, stijvere stengels dan de soort. Bladhoudend; blad breed eivormig; 2,5-3 cm bij 2,5 cm; top stomp; voet 1-nervig; rand scherp getand; donkergroen, glanzend. Heeft stijvere bladeren dan de soort; hulstachtig. Bloemen middenblauw; voorjaar; iets donkerder blauw dan de soort; gewoonlijk geen rijke bloei. Gevoelig voor taksterfte bij nattigheid. Selectie uit variëteit *gloriosus*. Algemeen in Californië, zeldzaam in Europa. Goed voor aan de kust. Bodembedekker, compacter dan de soort en met iets donkerder bloem. Meer op bladkwaliteit dan bloeirijkheid geselecteerd. Heeft groter blad dan 'Emily Brown' en kan tegen spatzout en zware maar wel gedraineerde grond.

C. gloriosus 'Fallen Skies'

(Percy Everett, Rancho Santa Ana botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 1956; in 1974 geïntroduceerd)

Kruipend/liggend, 0,3 m hoog en 4,5 m breed; stevige takken. Bladeren donkergroen; leerachtig; rand getand. Bloemen lavendelblauw; bloeiwijze 1,5 cm lang; rijkbloeiend in voorjaar. Heeft goede drainage nodig. Deze cultivar

is in Amerika minder populair dan andere *C. gloriosus* selecties.

C. gloriosus 'Heart's Desire'

P. van Soelen, California Flora Nursery, Fulton, Californië, VS, ca. 1995)

Bladhoudende platte kruiper 0,3 m hoog en 1,5 m breed; dicht gebouwd; laag en dicht vertakt. Bladeren klein en glanzend, hulstachtig, midden-groen, 1,5 cm; rand scherp getand, roodachtig. Bloemen middenblauw; bloeit in voorjaar; kleur iets donkerder dan de soort. Bodembedekker, goed aan de kust. Niet erg bloeirijk. Verdraagt wat schaduw.

C. 'Graffiti'

(Kwekerij van Heesbeen v.o.f., Haarsteeg, 2003)

Bladhoudende heester, 1 m hoog, breed opgaand. Groen blad met gele vlekjes. Bloemen blauw. Op kleine schaal in de handel in Nederland.

C. impressus 'Mesa Lilac'

(Austin Griffiths, Burton Mesa, Californië, VS, 1986)

Wordt 3 m hoog en 3-5 m breed, opgaand; dicht gebouwd; overhangende takken, dicht bebladerd. Bladhoudend; blad ovaal eirond; 1-2,5 cm; rand getand ingerold; donker grijsgroen. Bloemen midden paarsblauw; bloeiwijze 5 cm lang; bloeit voorjaar en herfst. Een selectie uit de variëteit *nipomensis*, die iets lichter groen blad en minder ingerolde bladranden (breder platter blad) heeft, maar weinig van de soort verschilt. De variëteit wordt vrij hoog en groeit goed op droge grond en kan in (lichte) schaduw, mits de drainage goed is.

C. impressus 'Vandenberg'

(M. Nevin Smith, Burton Mesa, Californië, VS, 1982)

Bladhoudend, 0,9-1,5 m hoog en 1,5-2,4 m breed, opgaand; dicht gebouwd. Bladeren ovaal-eirond; rand getand ingerold; zeer donkergroen, sterk glanzend en gekreukeld. Bloemen middenblauw; bloeit midden voorjaar. Geselecteerd op Vandenberg luchtmachtbasis. Voor standplaatsen met goede drainage en volle zon.

C. incanus 'Owen Pearce'

Oud ras met witte bloemen, niet meer in cultuur.

C. 'Joan Mirov'

(R. Raiche, U.C. Botanic Garden Berkeley, Californië, VS, 1991)

Wordt 1,2-1,8 m hoog en 7 m breed; open gebouwd; dunne lange stengels met weinig blad eraan. Blad smal ovaal; 1,3 cm bij 1 cm; rand

met fijne, donkere tandjes; zeer donkergroen, glanzend, diep ingedrukte nerven. Bloemen diep blauw; bloeiwijze pluimpjes in clusters aan de twijgtoppen; 2,5 cm lang bij 1-1,5 cm; bloeit in vroege voorjaar; rijkbloeiend, roze bloemknoppen. Winterhardheidszone 8. Natuurlijke hybride van *C. foliosus* × *C. thyrsiflorus* var. *griseus*. Plant met een golvende bovenkant. Lijkt redelijk ziekteresistent. Mooie donkere bloem. Hij verhout nogal en is vaak maar kortlevend buiten zijn natuurlijke groeigebied.

C. 'John Phelps'

Struik, 2 m hoog en 4 m breed. Bladeren 2,5 cm, middengroen. Bloemen diep indigo blauw; bloeiwijze 2,5 cm lang.

C. 'Joyce Coulter'

(E. Coulter, Californië, VS, 1962)

Wordt 0,6-0,9-(1,7) m hoog en 2,5-4-(8) m breed; breed en vrij plat met dikke, vrij kale hoofdtakken in het hart. Bladhoudend; blad smal eivormig, langwerpig; 2-3 cm bij 1-1,5 cm; rand met kliertjes; donkergroen, zeer rimpelig, glanzend; onder viltig; ook enkele klierhaartjes op het oppervlak langs de rand. Bloemen licht- tot middenblauw; bloeiwijze 5 cm, samengesteld tot 12 cm lang bij 2,5 cm; bloeit midden voorjaar (soms herbloeit herfst); rijkbloeiend. Winterhardheidszone 8. Gevoelig voor taksterfte. Waarschijnlijk *C. papillosus* var. *roweanus* × *C. thyrsiflorus* 'Yankee Point'. Bodembedekker met mooi blad, kan goed tegen snoei (ook als haag), bloemkleur niet zo helderblauw. Kan beter tegen kleigrond en wat meer water dan andere *Ceanothus*, voor grote oppervlakken. Maakt soms opgaande takken die gesnoeid moeten worden om hem plat te houden. Mooi hangend over muren of walletjes. Genoemd naar de vrouw van de winner.

C. 'L.T. Blue'

Vrij smal opgaande cultivar, 1,5-1,8 m hoog en 1,2 m breed; witte bast. Bladeren groen, glanzend. Bloemen middenblauw; bloeiwijze pluimpjes.

Kruising tussen *C. leucodermis* en *C. thyrsiflorus* (vandaar L.T. in de naam). Lijkt op *C. leucodermis*, maar is iets beter in tuinen en uniformer vanwege de *thyrsiflorus* invloed. Moet nog steeds zeer goede drainage en arme grond hebben.

C. maritimus 'Claremont'

(Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 1972)

Struik, 0,3 m hoog en 1-1,2 m breed; dicht en

breed spreidend. Bladeren olijfgroen; dik en leerachtig. Bloemen: grijsblauw; bloeiwijze 2,5 cm lang; bloeit in voorjaar; bloemtrosjes vrijwel zittend.

C. maritimus 'Frosty Dawn'

(D. Fross, Native Sons Nursery, Arroyo Grande, Californië, VS, 1985)

Wordt 0,6 m hoog en 1,8 m breed; compacte kruiper, groeit langzaam, blaadjes staan dicht tegen de tak. Blad 2 cm bij 0,6 cm; top stomp, omgevouwen; rand glad met paar tandjes bij de top; grijsgroen; onder dicht wit wollig behaard; blad lijkt op dat van *C. gloriosus*. Bloemen grijsblauw tot zacht lavendelblauw; bloeiwijze dichte korte trosjes; bloeit vroege voorjaar. Winterhardheidszone 8b. Uit Zuid-Californië, een kustvorm van *C. maritimus*. Groeit langzaam. Voor rotstuinen. In amerika wel sterk, maar in Wisley niet winterhard genoeg.

C. maritimus 'Point Sierra'

(D. Fross, Native sons nursery, Arroyo Grande, Californië, VS, 1985)

Groeiwijze kruipend/liggend, 0,6-0,9 m hoog, dicht gebouwd; met overhangende takken en dicht ingeplante kleine blaadjes. Bladeren grijsgroen; onder dicht wit wollig behaard; klein. Bloemen grijsblauw, blauw-violet; bloeiwijze dicht en kort; bloeit vroege voorjaar; bloemknoppen grijswit.

Tegelijk geselecteerd met 'Frosty Dawn'. Cotonaster-achtig blad. Lijkt op 'Frosty Dawn', maar is wat hoger.

C. maritimus 'Popcorn'

Bladhoudende heester, 0,9 m hoog en 1,5-1,8 m breed. Bladeren grijsgroen; groter dan dat van de soort. Bloemen wit; bloeiwijze klein en dicht (als popcorn); bloeit in vroege voorjaar; rijke bloei. Californië. Vooral voor rotstuinen.

C. maritimus 'Spring Skies'

(R. Raiche & W. Roberts, 1982)

Compact gebouwd, plat, 0,3- 0,45 m hoog en 0,9-1,5 m breed. Bloemen donkerblauw; bloeiwijze 3 cm lang; bloeit in vroege voorjaar. Geselecteerd uit een wilde populatie. De donkerste blauwe selectie van *C. maritimus*, relatief compact en niet zo snel groeiend. Geschikt voor wat kleinere tuinen. Dit ras is nog niet in Europa verkrijgbaar.

C. 'Mountain Haze'

(W.E. Lammerts, 1948)

Wordt 2-2,5 m hoog en 2,5 m breed; dicht

gebouwd; bijna rond, takken hoekig. Bladhoudend; blad ovaal; 2-5 cm; voet 3-nervig; rand met klierandjes; donkergroen, glanzend; kreukelig, diep ingedrukte nerven, onderzijde lichtgroen, behaard. Bloemen midden paarsblauw; bloeiwijze samengesteld, zuilvormig; 4-7- (15) cm lang; bloeit in vroege voorjaar; kan rijk bloeien, maar doet dat niet altijd. Winterhardheidszone 8. Opgekweekt uit zaad van 'La Primavera', andere ouder was mogelijk *C. impressus*. Groeit als jonge plant op kwekerij te hard en wild (> 2 m in 2 jaar). Wordt later erg groot en kaal onderin, hoewel snoeien verdragen wordt. Voorkeur voor zand in plaats van klei, en kan tegen wat nattigheid in de zomer. Lijkt erg op 'Frosty Blue', maar heeft meer water nodig. Populair in 1950-1970, daarna minder populair. Overtroffen door recentere cultivars.

C. 'Owlwood Blue'

(M.G. Smith, Saratoga Horticultural Research Foundation, 1975)

Wordt 3 m hoog en 3-4- (7) m breed. Blad ovaal; 5-6-(8) cm; donkergroen, glanzend. Bloemen donkerblauw; bloeiwijze lange aarvormige pluimen; 15-25 cm lang; bloeit in voorjaar en herfst; geen roze bloemschubben. Winterhardheidszone 8b. *C. arboreus* × *C. thyrsoflorus* var. *griseus* (ook als *C. arboreus* 'Owlwood Blue' bekend). valt in Nederland te gemakkelijk weg (te nat). Rijkbloeiend. In Californië wel populair.

C. 'Pacific Blue'

Dicht gebouwd, donkergroen blad, blauwe bloemen.

C. *xpallidus* 'Cérés'

(Lemoine, voor 1900)

Bladverliezend, 0,9 m hoog en 1,8 m breed. Bladeren 9 cm. Bloemen lila-rose; bloeiwijze grote trossen; bloeit juli-oktober. In de VS nog te koop. Opvallend groot blad. Geschikt voor kleine tuinen.

C. *xpallidus* 'Elan'

(GB)

syn. *C. xpallidus* 'Golden Elan'

Bladverliezende heester; stengeltoppen purper. Bladeren eivormig, 5 cm, groen. Bloemen roze; bloeit juni-oktober. De naam 'Marie Simon Variegated' komt ook voor. Dit lijkt een bonte vorm van 'Marie Simon'. Groeit langzamer dan de groene, en is niet algemeen verkrijgbaar.

C. *xpallidus* 'Perle Rose'

(Lemoine, Nancy, Frankrijk, vóór 1900)

Bladverliezend, 1,5-2,5 m hoog en 0,6-1,5 m breed, opgaand. Bladeren langwerpig-ovaal; 5-7 cm, donkergroen; rand getand. Bloemen donker-rose; bloeiwijze dicht, conisch tot bolvormig; bloeit juli-oktober. Bloemen donkerder roze dan die van 'Marie Simon', struik wat kleiner en minder winterhard. Groeit op veel grondsoorten minder goed dan 'Marie Simon', en is dan ook bleker van kleur.

C. 'Pin Cushion'

Wordt 0,9 m hoog en 2 m breed; vrij plat en breed met overhangende takken. Blad 1-2 cm bij 1 cm; rand fijn getand; donkergroen, glanzend, leerachtig. Bloemen lichtblauw tot diep indigo-blauw; bloeiwijze kleine pluimpjes op een steel van 6 cm; 2,5 cm lang bij 2 cm; zeer rijke bloei, zeer regelmatig over de plant verdeeld. Bijna geopende bloemtrossen lijken inderdaad blauwe kopseldjes door hun compacte ronde vorm op een relatief lange steel. Aantrekkelijk vanwege rijke en regelmatig verdeelde bloei. Het is nog niet bekend of de plant in Nederland voldoende winterhard is.

C. *purpureus* 'Mill's Glory'

(H. McMin)

Bladhoudend, 0,6-1 m hoog en 2,4 m breed. Bladeren donkergroen; rand gestekeld, hulstachtig. Bloemen lichtblauwpaars; bloeiwijze tuitjes; bloeit voorjaar.

Selectie uit de soort. Ook genoemd als hybride van *C. purpureus* × *C. gloriosus*. Kan goed tegen klei en hoge pH. Niet de mooiste lage kruiper, maar goed voor marginaal geschikte standplaatsen (arm, droog). Niet algemeen in cultuur.

C. *purpureus* 'Mount George'

Oud ras met kalkblauwe bloemen, waarschijnlijk niet meer in cultuur.

C. 'Ray Hartman'

(Saratoga Hort. Res. Foundation, Californië, VS 1954)

Wordt 4-6 m hoog en 7 m breed; eerst ronde struik, later meer kleine boom. Bladhoudend; blad eivormig; 4-6-7,5 cm bij 1,5-2 cm; voet stomp, 3-nervig; rand fijn getand; groen, matglanzend; onder zijdeachtig behaard; vrij dicht bebladerd. Bloemen middenblauw; bloeiwijze cilindrisch; 6-12 cm lang; bloeit in vroege voorjaar; roze schutblaadjes, zijdeachtig behaard. Vruchten donkerrood, later bruin. Winterhardheidszone 7. In tuinen geselecteerd, *C. arboreus* × *C. thyrsoflorus* var. *griseus*. Oorspronkelijk 'Blue Sky' genoemd, maar bij introductie omge-

doopt. Een van de bekendste cultivars in Californië. Ook een van de grootste, eerst bolrond, later meer opgaand. Veel snoei nodig voor behoud gewenste grootte, eventueel ook voor vorming stam. Kan op zware grond en met water in de zomer (één van de meest geschikte voor tuinen). Wel volle zon, minder bloei in halfschaduw.

C. 'Remote Blue'

(Las Pilitas Nursery, Santa Margarita, Californië, VS 1991)

Bladhoudende cultivar, 1,2-2,4 m hoog en 2,4 m breed; bolvormig, bast grijsgroen tot wit. Bladeren afgerond, 2,5-3 cm, groen, zeer glanzend. Bloemen lichtblauw; bloeiwijze pluimpjes; 5-7 cm lang; uit grijsblauwe knoppen. Winterhardheid: zone 8.

C. oliganthus var. *sorediatus* × *C. thysiflorus* var. *griseus*. Niet te nat zetten en in volle zon. Als haagje of scherm geschikt. Vooral opvallend door de bladglans.

C. 'Rubin's Blue'

(Greg Rubin, VS)

Vaasvormig, 2,4 m hoog; overhangende takken. Bladeren smal, heldergroen; blad lijkt op dat van 'Skylark' of 'Joyce Coulter'. Bloemen blauw. Hybride, waarschijnlijk van 'Sierra Blue' × 'Concha'.

C. 'Russellianus'

syn. *C. ×lobbianus* 'Russellianus'

Bladhoudende cultivar, 1,8 m hoog en 1,8-2,4 m breed. Bladeren elliptisch, 1,5-2 cm, glanzend; met klierpuntjes langs de bladrand. Bloemen grijsblauw; bloeiwijze 5-10 cm lang; bloeit in vroege voorjaar; zilverig blauwe knoppen. Winterhardheid: zone 8.

Subgenus *Ceanothus*. Natuurlijke hybride van *C. dentatus* × *C. thysiflorus* var. *griseus* (= *×lobbianus*). Onder deze naam worden ook wel verkocht: *C. ×lobbianus*, *C. dentatus* en 'Southmead' (die dezelfde ouders heeft). Krachtige groeier, rijke bloei, lang gesteelde bloeiwijzen. Moeilijk te krijgen in de VS en schaars in GB.

C. 'Sierra Blue'

(Lammerts, Santa Barbara Botanic Garden, Californië, VS, 1948)

Wordt 2-5 m hoog en 5-8 m breed, opgaand, vrij open; bast twijgen glad en groen. Bladhoudend; blad ovaal eivormig; 2,5-3(-7) cm bij 2 cm; top spits; voet 3-nervig; rand fijn getand; midden-groen, glanzend. Bloemen helder blauwviolet; bloeiwijze hangende tros; 4 cm bij 2,5 cm, indien samengesteld 7,5-20 cm lang; bloeit

april-mei; rijke bloei; bloemknoppen zilverblauw. Winterhardheidszone 8b. Hybride met vooral veel *C. cyaneus* eigenschappen. Ontstaan uit zaailing van 'La Primavera'. Snelgroeiend, kan tegen snoei, groeit niet goed dicht in schaduw, vooral voor droge kusttuinen. Nogal groot. Bij nattigheid niet langlevend.

C. 'Sierra Snow'

(Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Californië, VS, 1979)

Wordt 2,4-3 m hoog en 2,5-3 m breed; breed opgaand; open gebouwd; sterk verhout. Bladhoudend; blad 2 cm; voet wigvormig; grijs-groen; dik, leerachtig. Bloemen wit; bloeiwijze bolvormig; 1,5-2,5 cm lang; bloeit vroege voorjaar. Winterhardheidszone 8. *C. cuneatus*, mogelijk gekruist met *C. fresnensis*. Rijkbloeiend (in bloei lijkt de plant bedekt met wit schuim). Kan goed in tuinomstandigheden, in volle zon, bijvoorbeeld tegen een muur.

C. 'Tassajara Blue'

(Las Pilitas Nursery, Santa Margarita, Californië, VS, 1996)

Struik, 1,8-2,4 m hoog en 1,5-2,4 m breed. Bladeren 5-7,5 cm, donkergroen, glanzend; top afgerond. Bloemen blauw; bloeiwijze grote samengestelde pluimen; 7,5-12,5 cm lang; bloeit in voorjaar, soms herfst; roze schutblaadjes. Winterhardheid: zone 8

C. arboreus × *C. thysiflorus* var. *griseus*. Waarschijnlijk alleen op kleine schaal in de VS verkrijgbaar. Dezelfde kruisingsouders als 'Ray Hartman'.

C. thysiflorus 'All Gold'

Geelgroenbladige sport van 'Diamond Heights', uit variëteit *griseus*. Tot 0,3 m hoog en 1,2 m breed, plat liggend. Bloemen blauw; bloeiwijze 5 cm lang Nogal ziektegevoelig. Verbrandt in volle zon.

C. thysiflorus 'Arroyo de la Cruz'

(M. Nevin Smith, Wintergreen Nursery, Aromas, Californië, VS, 1981)

Bladhoudend, 1,20 m hoog en 1,80-2,50 m breed. Bladeren glanzend. Bloemen middenblauw; bloeiwijze 1-6 cm lang. Winterhardheidszone 8. Kustplant. Voor kleine tuinen, als haagje of op hellingen. Glanzender blad dan andere *C. thysiflorus* var. *thysiflorus*.

C. thysiflorus 'Blue and Gold'

D. McCrory, 1999. Geelbont ras uit variëteit *griseus*, bladkleur vrij onstabiel.

***C. thysiflorus* 'Borne Again'**

(J. Beacon, Beacon's Nurseries, na 1990)

Wordt 2,4 m hoog en 1,8 m breed. Bladhoudend. Bloemen hemelsblauw; bloeiwijze 2,5-5 cm lang. Winterhardheidszone 8b. Selectie uit *C. thysiflorus* var. *thysiflorus*. Gele bladrandjes breder dan van 'Persshore Zanzibar' (ZANZIBAR) of 'Perado' (EL DORADO). Kan vrij goed op zware grond. In Nederlandse winters te zacht.

***C. thysiflorus* 'Bright Eyes'**

(Ierland, circa 1995)

Selectie uit variëteit *griseus*. Lijkt sterk op 'Diamond Heights'.

***C. thysiflorus* 'Castleford Variety'**

Blauw bloeiend, oud ras.

***C. thysiflorus* 'Compacta'**

Oud ras met blauwe bloemen uit variëteit *griseus*, waarschijnlijk verdwenen. De naam zou volgens de huidige regels incorrect zijn, wegens het bestaan van 'Compactus' in variëteit *thysiflorus*.

***C. thysiflorus* 'Compactus'**

Middenblauwe bloemen, oude selectie uit *C. thysiflorus* var. *thysiflorus*.

***C. thysiflorus* 'Diamond Heights'**

(B. Lehrman 1985)

Wordt 0,3 m hoog en 1,5 m breed; plat liggend. Blad geel met groen, de groene nevenkleur ligt als een onregelmatige balk in de lengte over de middennerf. Bloemen blauw; bloeiwijze 5 cm lang. Selectie uit variëteit *griseus*, genoemd naar de wijk van San Francisco waar hij gevonden is. De sport hieruit met egaal geelgroene bladeren heet 'All Gold'. Nogal ziektegevoelig. Verbrandt in volle zon.

***C. thysiflorus* 'Hurricane Point'**

(Louis Edmunds, Native Plant Nursery, Danville Californië, VS, voor 1960)

Wordt 0,6-1,5 m hoog en 8-10 m breed, opgaand of plat. Bladhoudend; eirond ovaal; 4-5 cm bij 3 cm; rand getand; donkergroen. Bloemen lichtblauw; bloeiwijze 2,5 cm lang bij 1,5 cm; bloeit maart-mei; weinig bloei. Gevoelig voor bladvlekken. Snelgroeijende grote platte selectie uit wat vroeger *C. griseus* var. *horizontalis* werd genoemd. Groeit alleen goed aan de kust, elders kortlevend. Lijkt heel erg op 'Yankee Point' en wordt daar vaak mee verward. Vaak vraatschade van herten.

***C. thysiflorus* 'Kurt Zadnik'**

(R. Raiche, U.C. Botanic Garden, Berkeley, Californië, VS, 1991)

Wordt 0,9 m hoog en 5 m breed; breed met overhangende takken, gemiddeld dicht. Bladhoudend; blad smal tot breed eivormig; 4 cm bij 3 cm; rand fijn getand; donkergroen, grijsgroen; onder behaard. Bloemen donkerblauw; bloeit midden voorjaar; donkerder dan de soort, knoppen donkerblauw met zilverige schutbladjes. Gevoelig voor taksterfte bij nattigheid. Geselecteerd in Sonoma County (pal aan de kust van Californië), selectie uit *C. thysiflorus* var. *griseus* (de vroegere var. *horizontalis*). Snelle groeier. Zeer intens blauwe bloemen. Contrast bloem-blad is niet groot. Kan goed tegen zout en mist.

***C. thysiflorus* 'Louis Edmunds'**

(Louis Edmunds, Berkeley, Californië, VS, 1945))

Wordt 0,9-1,2-1,8 m hoog en 4-5-(8) m breed; dicht gebouwd; breed spreidend, bijna liggend, groene stengels. Bladhoudend; blad langwerpig tot ovaal; 2,5-5 cm; top spits; voet stomp, 3-nervig; rand getand; donkergroen, glanzend, golvend, onderzijde blad licht grijsgroen. Bloemen diep violetblauw; bloeiwijze 5-10 cm lang; bloeit april; lange bloeitijd, rijke bloei. Schutbladjes grijsgroen, iets purper. Winterhardheidszone 8. Geselecteerd in Sonoma County (kust Californië) uit variëteit *griseus*. Ook foutief als Louis Edmunds geschreven. Zeer intens blauwe bloemen, groeit ook goed op zware en iets nattere grond, moet wel in de volle zon. Snel groeiend, vormsnoei is nodig. De naam 'Louis Edmunds' wordt ook foutief gebruikt voor een selectie van de platte *C. thysiflorus* (vroeger: var. *repens*), die 'Taylor's Blue' hoort te heten.

***C. thysiflorus* 'Perado' (EL DORADO)**

(Yoder Toddington, GB, 1996)

Wordt 2,4 m hoog en 2,4 m breed; zijtakjes groeien vrij stijf schuin omhoog. Bladhoudend; blad geel met een centrale groene vlek met de vorm van een veer; lijkt op 'Persshore Zanzibar' maar die heeft een centrale groene streep. Bloemen middenblauw; bloeiwijze 3-7 cm lang bij 1,5 cm; bloeit in voorjaar. Winterhardheidszone 8. De gele bladrandjes kunnen verbranden in volle zon. Sport uit 'Persshore Zanzibar'. In de VS gepatenteerd. Slaat soms terug naar andere vormen.

***C. thysiflorus* 'Point Reyes'**Selectie uit de vroegere var. *repens*. De culti-

varnaam is erg verwarrend. Point reyes ceanotus is de Amerikaanse naam van *Ceanothus gloriosus*, inderdaad een platgroeiende soort, maar niet de soort waar deze cultivar deel van uitmaakt. Volgens de cultuurplantencode een ongeldige naam.

***C. thyrsiflorus* 'San Andreas'**

5 m hoog; mooier blauw dan de soort. Selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*.

***C. thyrsiflorus* 'Santa Ana'**

(L. Edmunds, zaad verzameld 1949 bij Point Arena Californië, VS)

Wordt 1,7-2,4 m hoog en 2-4 m breed; jonge twijgen buigen naar beneden; vrij platte plant met enkele opgaande takken. Bladhoudend, blad 1,5-3 cm bij 1 cm; rand gelobd met tandjes; donkergroen, glanzend; onder behaard; diepliggende nerven. Bloemen diep paarsblauw; bloeiwijze grote dichte clusters; 2,5 cm lang bij 2 cm; rijkbloeiend, vrij sterk geurend. Winterhardheidszone 8. Gevoelig voor bladvlekken. Selectie uit de vroegere *C. griseus* var. *horizontalis*. Moet na de bloei gesnoeid worden voor een mooie habitus. Kan tegen wat zwaardere grond en iets water in de zomer. Een van de donkerste blauwe. Een wat meer open habitus dan 'Louis Edmunds'.

***C. thyrsiflorus* 'Snow Flurry'**

(J. Solomone, Californië, VS, 1977)

Wordt 1,5-2-(6) m hoog en 2-7-(12) m breed; iets breder dan hoog. Bladhoudend; blad 4-5 cm; rand getand; donkergroen, glanzend. Bloemen wit; bloeiwijze 6-7 cm lang; bloeit vroege voorjaar. Winterhardheidszone 8b. Groeide aan de Californische kust bij Big Sur, selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*. Er zou misschien *C. thyrsiflorus* var. *griseus* ingekruist kunnen zijn. Ook geschreven als Snow Flurries of Snowflurry. Eén van de bekendste witte cultivars in Californië. Snelle groeier, het mooist op plaatsen waar hij tot boompje kan uitgroeien. Lijkt vrij tolerant voor allerlei groeiomstandigheden. Bloeit als jonge plant al rijk, een beetje vormsnoei is nuttig. Kan ook tegen een muur. Is voor Nederland net niet winterhard genoeg.

***C. thyrsiflorus* 'Spring Valley'**

(A. Ottoboni, 1974)

Breed opgaand, 4 m hoog en 5 m breed. Bladeren donkergroen, glanzend. Bloemen wit; bloeiwijze 3-6 cm lang; bloeit vroege voorjaar. Winterhardheid: zone 8b.

Selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*. Sterke groeier. Minder bloeirijk dan 'Snow Flurry'.

Genoemd naar het waterwinbedrijf waar de plant groeide.

***C. thyrsiflorus* 'Taylor's Blue'**

(L. Edmunds, Saratoga Horticultural Research Foundation, 1981)

Wordt 0,25-0,9 m hoog en 3-5 m breed; platte, zeer dichte bodembedekker met overhangende takken. Blad ovaal; 2,5-4 cm bij 2-2,5 cm; voet 3-nervig; rand heel fijn getand; donkergroen, glad. Bloemen lichtblauw; bloeiwijze pluimpje op lange steel; 5-7,5 cm lang bij 1,5 - 2 cm; bloeit voorjaar. Winterhardheidszone 8. Selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus* Wordt soms verkocht onder de naam 'Ken Taylor'; er is ook verwarring met *C. thyrs.* 'Repens' en hij wordt ook wel *C. thyrs.* 'Louis Edmunds' genoemd. In Engeland zijn wel 3 klonen onder deze naam in de handel. Bloeit lang. Kan redelijk tegen schaduw. AGM 1984

***C. thyrsiflorus* 'Variegata'**

(R. Raiche, 80er jaren)

(variegated Blueblossom)

Bladhoudende krachtige opgaande groeier, 1,8-2,4 m hoog en 2,4-4 m breed. Bladeren bont, 1,5-3 cm; voet 3-nervig; rand fijn gezaagd. Bloemen: middenblauw; bloeiwijze; 5-10 cm lang. Selectie uit *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*. Onder deze naam zijn in de VS 3 verschillende klonen verkocht, die allemaal vergelijkbaar bont zijn. Wil goede drainage. Hoeveelheid bont in het blad varieert nogal en vertoont soms terugslag naar groen. De naam 'Variegata' is volgens de huidige naamgevingregels niet correct, omdat hij pas na 1959 gegeven is.

C. 'Tilden Park'

(W. Roderick, Tilden Regional Park, Berkeley, Californië, VS, voor 1991)

Wordt 0,9-1,5 m hoog en 1,8-2,4 m breed; dicht gebouwd; breed liggend tot opgaand, later overhangende takken. Blad smal ovaal tot eivormig; 3 cm bij 1-1,5 cm; rand geschulpt met fijne tandjes; donkergroen, glad, leerachtig, vrij goede kwaliteit. Bloemen middenblauw; bloeiwijze pluimpje, soms op steel van 8 cm; 3 cm lang bij 2,5 cm; bloeit vroege voorjaar; vrij rijke bloei, knoppen met roze schutblaadjes. Winterhardheidszone 8. Tilden Park is een botanische tuin in Californië. *C. thyrsiflorus* var. *griseus* (de oude *C. griseus* var. *horizontalis*) was de moeder. Vader een andere onbekende *Ceanothus*. Lijkt op 'Italian Skies'. Wordt in Engeland groter dan in de VS. Blijft ook als volwassen plant goed dicht groeien.

C. tomentosus 'Cielo'

(Rancho Santa Ana Botanic Garden Claremont, Californië, VS, 1998)

Wordt 1-3-(4) m hoog en 3 m breed; vaasvormig opgaand, jonge slanke twijgen bruinrood, later grijs. Bladhoudend; blad 1-2,5 cm; top spits; middengroen; boven fijn behaard, onder wit of lichtbruin wollig behaard; opvallende nerven. Bloemen intens middenblauw; bloeiwijze 7,5-12,5 cm lang; bloemknoppen donkerroze-bruin. Winterhardheidszone 8b. Selectie uit var. *olivaceus*. Behalve deze cultivar wordt de soort zelf nauwelijks gekweekt. Relatief smal opgaand en groot, intense bloemkleur. Voor standplaats volle zon.

C. 'Treasure Island'

(Californië, VS, voor 1940)

Bladhoudende cultivar, 2,4-4 m hoog; krachtige groeier, iets breder dan hoog. Bladeren ovaal, 2,5-7,5 cm; voet 3-nervig. Bloemen diepblauw; bloeiwijze; 10-17 cm lang; roze knopjes. Winterhardheid: zone 8.

C. arboreus × *C. thyrsiflorus* var. *thyrsiflorus*. Oud ras, zelden nog verkrijgbaar.

C. 'Tuxedo'

(Fitzgerald Nurseries, Oldtown, Stoneyford, Ierland, 2007)

Ontstaan als sport in *C. 'Autumnal Blue'*. Heeft donkerpurper, omgekeerd eirond blad.

C. 'Wheeler Canyon'

(D. Emery, Santa Barbara Botanic Garden, Santa Barbara, Californië, 1981)

Bladhoudende heester, 1,8 m hoog en 2,4 m breed. Bladeren langwerpig, 2,5-4 cm bij 1 cm, donkergroen, glanzend. Bloemen helder middenblauw; bloeiwijze compacte dichte tros; 5 cm lang; magenta knopschubben, zeer rijkbloeiend. Winterhardheid: zone 8.

C. papillosus var. *roweanus* hybride. Lijkt op 'Concha', maar wordt uiteindelijk platter en minder groot. Wordt na 5-7 jaar onderin kaal, maar kan wel 15 jaar worden. Kan ook op zware grond. Dicht en compact, kan daardoor ook wel in kleine tuinen (met snoei).

C. 'White Cascade'

Heester met witte bloemen, die in Engeland wel als leiplant gebruikt wordt. De bloemtrossen zijn niet zo ijl en hangend als van 'Cascade'.

Overzichtslijst cultivars

In onderstaande overzichtslijst staan alle bekende cultivaraanduidingen alfabetisch vermeld, met daarachter de soort waartoe deze behoort, of de vermelding van hybride als het hybride betreft. Ook is vermeld of en waar deze cultivars in dit artikel vermeld staat.

PROEF: Cultivar is beproefd in Nederland, zie beschrijving in lijst "Gekeurde en beschreven cultivars."

EXTRA: Cultivar is vermeld met korte beschrijving in de extra lijst "Cultivars uit literatuur".

X: Cultivar is (waarschijnlijk) nog te koop, maar niet beschreven in dit artikel.

XX: Cultivar (waarschijnlijk) niet meer in cultuur; niet in dit artikel beschreven.

'A.T. Johnson' (hybride) – PROEF

'Aérostat' (×*delilianus*) – xx

'Alba' (gloriosus) – EXTRA

'Albert Moser' (hybride) – xx

'Albert Pittet' (×*pallidus*) – xx

'Albidus' (×*pallidus*) – xx

'Albus Plenus' (×*pallidus*) – xx

'All Gold' (*thyrsiflorus*) – EXTRA

'Anchor Bay' (gloriosus) – EXTRA

'Appleblossom' (hybride) – xx

'Aramis' (×*delilianus*) – xx

'Arroyo Azul' (*maritimus*) – xx

'Arroyo de la Cruz' (*thyrsiflorus*) – EXTRA

'Astéroide' (×*delilianus*) – xx

'Attraction' (×*pallidus*) – xx

'Autumnal Blue' (hybride) – PROEF

'Bamico' (hybride) – EXTRA

'Basil Fox' (×*delilianus*) – EXTRA

'Berkeley Skies' (hybride) – xx

'Berryhill' (*foliosus*) – EXTRA

'Bertini' (×*delilianus*) – xx

'Biela' (×*delilianus*) – xx

'Bijou' (×*delilianus*) – xx

'Bleu Céleste' (×*delilianus*) – xx

'Blue and Gold' (*thyrsiflorus*) – EXTRA

'Blue Boy' (hybride) – xx

'Blue Buttons' (hybride) – EXTRA

'Blue Carpet' (hybride) – EXTRA

'Blue Cascade' (hybride) – EXTRA

'Blue Cloud' (hybride) – EXTRA

'Blue Cushion' (hybride) – EXTRA

'Blue Diamond' (hybride) – PROEF

'Blue Dreams' (hybride) – xx

'Blue Jeans' (hybride) – PROEF

'Blue Lolita' (hybride) – EXTRA

'Blue Mist' (*arboreus*) – EXTRA

'Blue Moon' (hybride) – EXTRA

- 'Blue Mound'** (hybride) – PROEF
'Blue Sapphire' (hybride) – PROEF
'Blue Spring' (hybride) – xx
'Blue Whisp' (hybride) – xx
'Borne Again' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Boule Bleue' (*xdelilianus*) – xx
'Bright Eyes' (*thyrsiflorus*) – xx
'Brilliant' (hybride) – xx
'Burkwoodii' (hybride) – PROEF
'Burtonensis' (hybride) – EXTRA
'Cal Poly' (hybride) – EXTRA
'Caprice' (*xpallidus*) – xx
'Carmen' (*xpallidus*) – xx
'Cascade' (hybride) – PROEF
'Castleford Variety' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Celestial Blue' (hybride) – EXTRA
'Centennial' (hybride) – EXTRA
'Centiano' (*xdelilianus*) – xx
'Cérès' (*xpallidus*) – EXTRA
'Charles Détriché' (*xdelilianus*) – EXTRA
'Ciel de Provence' (*xdelilianus*) – xx
'Cielito Lindo' (hybride) – xx
'Cielo' (*tomentosus*) – EXTRA
'Cigale' (*xpallidus*) – xx
'Claremont' (*maritimus*) – EXTRA
'Cliff Schmidt' (*arboreus*) – EXTRA
'Compacta' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Compactus' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Comtesse de Paris' (*xdelilianus*) – EXTRA
'Concha' (hybride) – PROEF
'Consuela' (hybride) – xx
'Coquetterie' (*xpallidus*) – xx
'Coronado' (hybride) – EXTRA
'Crépuscule' (*xdelilianus*) – xx
'Croix du Sud' (*xdelilianus*) – xx
'Cuesta' (hybride) – EXTRA
'Cynthia Postan' (hybride) – PROEF
'Dark Star' (hybride) – PROEF
'Delight' (hybride) – PROEF
'Diamant' (*xdelilianus*) – xx
'Diamond Heights' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Dignity' (hybride) – EXTRA
'Distinction' (*xdelilianus*) – xx
'Dr. Leiser Dark Blue' (*maritimus*) – x
'Ebbets Field' (hybride) – EXTRA
'Edinburgh' (hybride) – EXTRA
'Edward Stevens' (hybride) – EXTRA
EL DORADO: zie 'Perado'
'Elan' (*xpallidus*) – EXTRA
'Eleanor Taylor' (hybride) – PROEF
'Elegans' (*xdelilianus*) – xx
'Eleusis' (*xdelilianus*) – xx
'Emily Brown' (*gloriosus*) – PROEF
'Ernie Bryant' (hybride) – EXTRA
'Esperanto' (*xpallidus*) – xx
'Esther' (hybride) – xx
'Everett's Choice' (hybride) – EXTRA
'Fallen Skies' (*gloriosus*) – EXTRA
'Fantaisie' (hybride) – xx
'Far Horizons' (hybride) – EXTRA
'Félibre' (*xdelilianus*) – xx
'Filden Park' (hybride) – EXTRA
'Fincham' (*xdelilianus*) – EXTRA
'Fleur d'Été' (*xpallidus*) – xx
'Floribundus' (*dentatus*) – EXTRA
'Fort Ross' (*thyrsiflorus*) – xx
'French Hill' (*pumilus*) – xx
'Frosty Blue' (hybride) – EXTRA
'Frosty Dawn' (*maritimus*) – EXTRA
'Gaulois' (*xpallidus*) – xx
'Gentian Plume' (hybride) – PROEF
'Georges Simon' (*xdelilianus*) – xx
'Gerda Isenberg' (hybride) – EXTRA
'Gladiateur' (*xpallidus*) – xx
'Gloire de Plantières' (*xdelilianus*) – EXTRA
'Gloire de Vaise' (*xdelilianus*) – xx
'Gloire de Versailles' (*xdelilianus*) – PROEF
'Gloire d'Orléans' (*xdelilianus*) – xx
'Golden Elan' (*xpallidus*) – EXTRA
'Gracieux' (*xpallidus*) – xx
'Graffiti' (hybride) – EXTRA
'Heart's Desire' (*gloriosus*) – EXTRA
'Henri Defosse' (*xdelilianus*) – PROEF
'Hurricane Point' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Ibis Rosé' (*xpallidus*) – xx
'Indigo' (*xdelilianus*) – EXTRA
'Italian Skies' (hybride) – PROEF
'James Roof' (hybride) – xx
'Joan Mirov' (hybride) – EXTRA
'Jocelyn' (*xpallidus*) – xx
'John Phelps' (hybride) – EXTRA
'Joyce Coulter' (hybride) – EXTRA
'Julia Phelps' (hybride) – PROEF
'Knowles Reyerson' (hybride) – x
'Kurt Zadnik' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'L.T. Blue' (hybride) – EXTRA
'La Condamine' (hybride) – xx
'La Primavera' (hybride) – xx
'La Purísima' (hybride) – xx
'Lavender Coast' (*cuneatus*) – x
'Le Géant' (*xpallidus*) – xx
'Léon Simon' (*xdelilianus*) – xx
'Lester Rowntree' (hybride) – xx
'Leviathan' (*xdelilianus*) – xx
'Logan' (*thyrsiflorus*) – x
'Louis Edmunds' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
'Lucie Moser' (*xpallidus*) – xx
'Lucie Simon' (*xdelilianus*) – xx
'Lustre' (*xpallidus*) – xx
'Madame Émile Bertin' (*xdelilianus*) – xx
'Madame Furtado' (*xpallidus*) – xx
'Maleza' (*cordulatus*) – xx

- 'Manzoni' (*xdelilianus*) – xx
 'Marguerite Aubusson' (*xdelilianus*) – xx
 'Marie Simon' (*xpallidus*) – PROEF
 'Mary Lake' (hybride) – xx
 'Mary Simpson' (hybride) – xx
 'Melusine' (*xdelilianus*) – xx
 'Mérimeé' (*xpallidus*) – xx
 'Mesa Lilac' (*impressus*) – EXTRA
 'Météore' (*xdelilianus*) – xx
 'Microphyllus' (*dentatus*) – EXTRA
 'Millerton Point' (*thyrsiflorus*) – PROEF
 'Mill's Glory' (*purpureus*) – EXTRA
 'Mina' (*xpallidus*) – xx
 'Monsieur Verlot' (*x delilianus*) – xx
 'Monument' (*xdelilianus*) – xx
 'Mount George' (*purpureus*) – EXTRA
 'Mount Madonna' (*cuneatus*) – EXTRA
 'Mountain Haze' (hybride) – EXTRA
 'Multiflore' (*xdelilianus*) – xx
 'Névé' (*xpallidus*) – xx
 'Niki Simpson' (hybride) – x
 'Nipomo Mesa' (*cuneatus*) – PROEF
 'Olympic Lake' (hybride) – xx
 'Othello' (*xdelilianus*) – xx
 'Owen Pearce' (*incanus*) – EXTRA
 'Owlwood Blue' (hybride) – EXTRA
 'Pacific Blue' (hybride) – EXTRA
 'Pallens' (*cuneatus*) – xx
 'Palmyre' (*xpallidus*) – xx
 'Pansy Canham' (hybride) – xx
 'Panthéon' (*xdelilianus*) – xx
 'Pénombre' (*xpallidus*) – xx
 'Perado' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Percy Picton' (hybride) – PROEF
 'Perle Rose' (*xpallidus*) – EXTRA
 'Pershore Zanzibar' (*thyrsiflorus*) – PROEF
 'Picnic Day' (hybride) – x
 'Pin Cushion' (hybride) – EXTRA
 'Pinguet-Guindon' (*xdelilianus*) – xx
 'Plenus' (*xpallidus*) – xx
 'Point Reyes' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Point Sierra' (*maritimus*) – EXTRA
 'Pole Nord' (*xpallidus*) – xx
 'Popcorn' (*maritimus*) – EXTRA
 'Powder Blue' (*arboreus*) – EXTRA
 'Président Réveil' (*xpallidus*) – xx
 'Puget Blue' (hybride) – PROEF
 'R.F. Hoover' (*maritimus*) – xx
 'Ray Hartman' (hybride) – EXTRA
 'Remote Blue' (hybride) – EXTRA
 'Repens' (*thyrsiflorus*) – PROEF
 'Richesse' (*xpallidus*) – xx
 'Rodeo Lagoon' (*cuneatus*) – EXTRA
 'Rodeo Marin' (*cuneatus*) – EXTRA
 'Rosamonde' (*xdelilianus*) – xx
 'Rose Carmin' (*xpallidus*) – xx
 'Royal Blue' (hybride) – xx
 'Rubin's Blue' (hybride) – EXTRA
 'Russellianus' (hybride) – EXTRA
 'San Andreas' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Santa Ana' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Saphir' (*xdelilianus*) – xx
 'Sceptre d'Azur' (*xdelilianus*) – xx
 'Sierra Blue' (*cyaneus*) – EXTRA
 'Sierra Snow' (hybride) – EXTRA
 'Silver Surprise' (*thyrsiflorus*) – PROEF
 'Sirius' (*xdelilianus*) – xx
 'Skylark' (hybride) – PROEF
 'Snow Flurry' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Snowball' (*cuneatus*) – EXTRA
 'Southmead' (hybride) – PROEF
 'Spicatus' (*xpallidus*) – xx
 'Spring Skies' (*maritimus*) – EXTRA
 'Spring Valley' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Tassajara Blue' (hybride) – EXTRA
 'Taylor's Blue' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Theodore Payne' (hybride) – xx
 'Thundercloud' (*arboreus*) – EXTRA
 'Tilden Park' (hybride) – EXTRA
 'Topaze' (hybride) – PROEF
 'Tuxedo' (hybride) – EXTRA
 'Treasure Island' (hybride) – EXTRA
 'Trewithen Blue' (*arboreus*) – PROEF
 'Tuttle' (*gloriosus*) – xx
 'Underway' (hybride) – x
 'Uranus' (*xpallidus*) – xx
 'Vandenberg' (*impressus*) – EXTRA
 'Variegata' (*thyrsiflorus*) – EXTRA
 'Vesta' (*xpallidus*) – xx
 'Victor Jouin' (*xdelilianus*) – xx
 'Victoria' : zie 'Skylark'
 'Virginal' (*xpallidus*) – xx
 'Wheeler Canyon' (hybride) – EXTRA
 'White Cascade' (hybride) – EXTRA
 'Yankee Point' (*thyrsiflorus*) – PROEF
 'YBN Blue' (*cyaneus*) – EXTRA
 ZANZIBAR : zie 'Pershore Zanzibar'

Overzichtstabel gekeurde en beschreven soorten en cultivars

	Naam	groeiwijze	blad	bloeitijd	bloemkleur	WH	opmerkingen
o	C. 'A.T. Johnson'	opgaand	bladhoudend	1e helft mei	middenblauw	8	ziektegevoelig
	C. <i>americanus</i>	breed opgaand	bladverliezend	eind juni - begin juli	wit	5b	
	C. <i>arboreus</i>						
s	'Trewithen Blue'	kleine boom	bladhoudend	half april - eind mei	middenblauw	8	
o	C. 'Autumnal Blue'	kleine boom	bladhoudend	begin juni - eind juni	donkerblauw, later lichtblauw	6	
**	C. 'Blue Diamond'	breed opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	donkerblauw	7b	mooi blad-bloem contrast, smal blad
*	C. 'Blue Jeans'	breed opgaand	bladhoudend	half april - begin mei	licht paarsblauw	7b	vroegste bloeier
o	C. 'Blue Mound'	breed	bladhoudend	begin mei - eind mei	licht tot middenblauw	8	
o	C. 'Burkwoodii'	breed opgaand	bladhoudend	half juni - begin juli	donkerblauw, later lichtblauw	8b	ziektegevoelig
*	C. 'Cascade'	opgaand (klimmend)	bladhoudend	begin mei - eind mei	lichtblauw	8	luchtige bloeiwijzen
	C. 'Concha'	opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	donker blauw, later lichtblauw	8	rijkbloeiend
	C. <i>cuneatus</i>						
	'Nipomo Mesa'	opgaand	bladhoudend	2e helft april	heel lichtblauw	7	heel klein blad
*	C. 'Cynthia Postan'	breed opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	middenblauw	8	
o	C. 'Dark Star'	breed opgaand	bladhoudend	eind april - half mei	donker paarsblauw	8	blad klein
o	C. 'Delight'	opgaand	bladhoudend	half mei - eind mei	donkerblauw	8a	
**	C. <i>xdelilianus</i>						
	'Gloire de Versailles'	breed opgaand	halfbladhoudend	begin juni - eind juli	licht paarsblauw	7b	
	C. <i>xdelilianus</i>						
	'Henri Defosse'	opgaand	halfbladhoudend	half juni - eind juli	donkerblauw	7b	
o	C. <i>xdelilianus</i>						
	'Topaze'	breder dan hoog	halfbladhoudend	half juni - begin juli	licht lilablauw	7b	
	C. <i>dentatus</i>	breed opgaand	bladhoudend	1e helft mei	diep blauw	8	
o	C. 'Eleanor Taylor'	breed opgaand	bladhoudend	half mei - eind mei	licht tot middenblauw	8	
	C. 'Gentian Plume'	breed opgaand	bladhoudend	eind april - half mei	paarsblauw	8b	losse grote plant
	C. <i>gloriosus</i>	plat	bladhoudend	1e helft mei	licht tot middenblauw	8	blad klein, hulstachtig
o	C. <i>gloriosus</i>						
	'Emily Brown'	laag en breed	bladhoudend	begin mei - eind mei	donker violetblauw	8	blad klein, hulstachtig
*	C. 'Italian Skies'	breed opgaand	bladhoudend	half mei - begin juni	middenblauw	8	mooi blad-bloem contrast
o	C. 'Julia Phelps'	breed opgaand	bladhoudend	half mei - eind mei	donkerblauw	8	
**	C. <i>xpallidus</i>						
	'Marie Simon'	breed opgaand	bladverliezend	half juni - half juli	lichtroze	7a	
o	C. 'Percy Picton'	breed opgaand	bladhoudend	half mei - eind mei	donkerblauw, later lichtblauw	8	
	C. <i>prostratus</i>	plat	bladhoudend	1e helft mei	lichtblauw	7	
**	C. 'Puget Blue'	breed opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	donker paarsblauw	7	blad klein
***	C. 'Skylark'	breed opgaand	bladhoudend	begin juni - eind juni	middenblauw	8	mooi blad-bloem contrast
o	C. 'Southmead'	opgaand	bladhoudend	2e helft mei	diepblauw	8	
	C. <i>thyrsiflorus</i>						
	'Millerton Point'	breed opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	wit	8b	
*	C. <i>thyrsiflorus</i>						
	'Persshore Zanzibar' (ZANZIBAR)	opgaand	bladhoudend	half mei	middenblauw	8	geelbont blad
**	C. <i>thyrsiflorus</i>						
	'Repens'	breed	bladhoudend	begin mei - begin juni	donkerblauw, later licht blauw	7b	dicht en vrij plat
o	C. <i>thyrsiflorus</i>						
	'Silver Surprise'	breed opgaand	bladhoudend		lichtblauw	8b	witbont blad
o	C. <i>thyrsiflorus</i>						
	'Yankee Point'	breed opgaand	bladhoudend	begin mei - begin juni	donkerblauw, later lichtblauw	8	ziektegevoelig
	C. <i>xveitchianus</i>	opgaand	bladhoudend	begin mei - eind mei	lichtblauw	8	vaasvormige struik

Literatuur

- FROSS, D & WILKEN, D. (2006): *Ceanothus* - Timber Press, Oregon.
- GARDINER, J. (1997): *Ceanothus* - The Garden, nr 5
- GELDEREN, D.M. VAN (1992): Winterharte *Ceanothus*? - *Gartenpraxis* 8, p:22-24
- KRÜSSMANN, G. (1976): *Handbuch der Laubgehölze* - Paul Parey
- NOBS, M. A. (1963): *Experimental studies on species relationships in Ceanothus* - Washington, D.C.: Carnegie Institute of Washington.
- PHILLIPS R. , M. RIX (1990): *Bloeiende heesters* - Het Spectrum
- SMITH, M.N. (1979): *Ceanothus of California: a Gardeners Guide* - *Pacific horticulture* 40 (2): 37-45
- SMITH, M.N. (1979): *Ceanothus of California: a Gardeners Guide 2* - *Pacific horticulture* 40 (3): 36-43 + 52-59

Websites:

<http://oregonstate.edu/dept/botany/herbarium/projects/ceanothus>
www.nativeson.com
www.elnativogrowers.com
www.cpvo.europa.eu

Ir. M.E.C.M. (Margareth) Hop

onderzoeker selectie en gebruikswaarde bij Praktijkonderzoek Plant & Omgeving, (PPO Bomen), Lisse.

Summary

Ceanothus (Rhamnaceae) is a genus of shrubs famous for their bright blue flowers. In the Netherlands they are not widely grown, even though many are winter hardy enough. The problem is the Dutch climate: because the soil is much wetter here than in their native habitat (California), plants are often affected by soil-borne fungal diseases. From 2003-2007 a collection of 40 *Ceanothus* have been tested in a Boskoop garden. If placed in a well-drained, sunny spot, several cultivars do perform well. After several years of judging by the Royal Boskoop Horticultural Society 6 cultivars were classified as "good", 5 as "very good" and 'Skylark' as "excellent" for Dutch conditions. The deciduous cultivars of *C. × delilianus* and *C. × pallidus* were among the best performers, including *C. pallidus* 'Marie Simon', the best pink-flowered cultivar. There are many species and cultivars that have not been tested yet overhere. This article gives descriptions of 35 species and species hybrids, and of about 100 cultivars that were not in the Boskoop trial. Because of the expected climate change, we might see more of those in Dutch gardens as well in the future.